

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΙΟΝΙΟΣ

ΔΙΣΚΟΛΟΓΙΑ

ΕΤΟΣ ΣΤ' 1932

ΑΡΙΘ. 57-58-59
ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΑΧ. 5 ΑΘΗΝΑΙ-ΜΑΡΤΙΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ "ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,"

Έτησία	Δραχ. 50
Έξάμηνος	25
Έτησία έξωτερικού δολλάρια 2	

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡ. ΜΙΝΩΤΟΥ

*Εμβάσματα, συνεργασία και
ό,τι άλλο σχετικό με το περιο-
δικό στέλλονται στη διεύθυνση:

Καν. Μαρ. Μινώτου,
Κόδρου 5—Αθήναι

Διαφημήσεις: *Ολόκληρος σελίς έξωφύλλου δραχ. 350
*Ημίσεια 200

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

*Ελληνικάι διάλεκτοι στη Νότιο Ίταλία . .

Θ. Βρίκον

Ποιήματα

*Από τὸ «Ερωτικό»
Στοχασμοὶ τῆς μοναξιάς
Ποτὲ καὶ πάντα

Μ. Μαλακάση

Ι. Ζερβού

Μαρίνου Σιγούρου

Βελ. Φρεξη

*Ερωτικό εικοσιτετράωρο
Μερικὲς σκέψεις γιὰ τὴ κριτικὴ στὴ σημε-
ρινὴ γαλλικὴ λογοτεχνία (τέλος)

*Αντρέα Μιραμπέλ

Ν. Β. Τωμαδάκη

Αλ. Βεϊνόγλου

Λαογραφικὰ ἐπίθετα τῆς Θεοτόκου
*Ἡ Φυγὴ (δράμα) (τέλος)

*Ἑπτανησιακὰ σημεῖωματα

*Ἀνέκδοτο ὕμνικὸν γιὰ τὴ "Ἐνωση τῆς Ἑπτα-
νήσου (Στὸ ἀρχαῖον τοῦ κόντε Διον. Ρώμα)

Μαριέττας Μινώτου

Κώστα Πασαγιάνη

*Ὁ Καποδίστριας καὶ ὁ Θείριος

Δ. Παπαγιαννοπούλου

Bibliographie Ioniennne

Οἱ Κολοκοτρωναῖοι στὴ Ζάκυνθο

Δ. Γατοπούλου

*Ἐθνικαὶ ὑπηρεσίαι δύο ἐπιφανῶν γυναικῶν

† Διον. Σωμερίτη

Διάφορα.—Βιβλιοκρισίαι: Μιχ. Ροδά: «Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ
Κρυστάλη» ἀπὸ τὸν Ρήγα Γκόλφη. — Μ. Μαλακάση: «Ἀντίφωνα»
ἀπὸ τὸν Α. — Νέα βιβλία. — Ἐφημερίδες καὶ Περιοδικά.

*Ἡ νέα διεύθυνσις τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας» καὶ τῆς Κας
Μαριέττας Μινώτου εἶναι ὁδὸς Κόδρου 5. — Ἀθήναι.

Il nuovo indirizzo dell' «Antologia Ionia» e della sua Direttrice
Signora Marietta Minotto è via Kodrou 5. - Atene.

Οἱ προπληρώνοντες τὴν συνδρομὴν τῶν (δραχ. 50) ἔχουν δικαίωμα
στὶς 240 χρονιάτικες σελίδες τοῦ περιοδικοῦ καὶ σὲ ἓν ὥρατο βιβλίον
δωρεάν. — Παρακαλοῦνται ὅσοι ἔχουν προπληρώσει καὶ δὲν τὸ ἔχουν
λάβει ἀκόμη, νὰ μᾶς τὸ γράψουν. — Θὰ τὸ λάβουν ἀμέσως.

6ον ΕΤΟΣ

Μὲ τὸ τεῦχος αὐτὸ ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» μπαίνει στὸ 6ο ἔτος
τῆς ἐκδόσεώς της. — Εὐχαριστοῦμε θερμὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς συνεργάτες
μας καὶ συνδρομητὰς γιὰ τὴν ὑποστήριξή των. — Στὸ διάστημα
αὐτὸ ἡ κυκλοφορία ἔχει διπλασιασθεῖ, πρᾶγμα ποὺ μᾶς δίνει νέες
δυνάμεις γιὰ τὴ βελτίωση τῆς ἐκδόσεώς της.

Λόγφ ὑπερβολικῆς ἐργασίας στὸ τυπογραφεῖο τῆς «Ἰονίου Ἀνθο-
λογίας» καθυστέρησε ἡ ἐκδοσις τοῦ τωρινοῦ τεύχους. — Δὲν μπόρεσαν
ἔτσι νὰ μπουν ὥραιότατα ἀρθρα καὶ μελέτες ἐκλεκτῶν συνεργατῶν
μας. — Θὰ τὸ ἐπανορθώσουμε στὸ ἄλλο τεῦχος.

Ὁ Ε' τόμος τῆς Ἀνθολογίας 1931—220 σελίδες, δεμένος, τιμᾶται δραχ. 75.

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΒΡΙΚΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΔΙΑΛΕΚΤΟΙ ΣΤΗ ΝΟΤΙΟ ΙΤΑΛΙΑ

*Εκεῖνος ποὺ θὰ κοιτάξει μὲ κάποια προσοχὴ τὸ χάρτη τῆς Μεγάλης
Ἑλλάδος (Magna Grecia) δηλ. τῆς σημερινῆς Μεσημβρινῆς Ἰταλίας, εἶναι
ἀδύνατο νὰ μὴ σκεφθεῖ ἄθελα τοῦ μὲ συγκίνησιν τὴν περίοδον τοῦ με-
γαλείου της. Καὶ τί νὰ πρωτοξεχωρίσει κανεὶς; Τὴν Παρθενόπην τῶν χρό-
νων ἐκείνων, ποὺ σήμερον εἶναι γνωστὴ σὲ μᾶς μὲ τὸνομα Νάπολη, τὴν
Παρθενόπην μὲ τὴν γαλανὴν τῆς θάλασσαν, τὴν φημισμένην γιὰ τὴς Σειρήνες της
καὶ γιὰ τὸ τρομερὸν τῆς Βεζουβίου, ποὺ στάθηκε μιά μέρα ἡ καταστροφὴ καὶ ὁ
χαμὸς τῆς ἑξακουστῆς Πομπηίας καὶ τοῦ Ἡράκλειου; Ἡ τὸ Κάπρι, μὲ τὸ
«Κυανοῦν Σπήλαιον» τοῦ. Πιὸ κεῖ ἡ Κύμη μὲ τὸ ἄντρο τῆς Σιβίλλας ποὺ
τόσο θυμίζει τοὺς Δελφούς μας. Πιὸ κάτω ἀκόμη ἡ Παῖστος μὲ τοὺς δωρι-
κοὺς ναοὺς της, ποὺ ὑπάρχουν ἀκόμη, ὅπως π. χ. ὁ ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος.
Ἀμέσως κατόπιν ἡ Καλαβρία, μὲ τὴ Σύβαρι καὶ τὴν Κροτώνα, πόλεις ἑξακου-
σμένες γιὰ τὸν πλοῦτον τους, καὶ περισσότερον ἀκόμη γιὰ τὴς φιλοσοφικῆς
τους σχολῆς τὴς διευθυνόμενης ἀπὸ μεγάλους σοφοὺς π. χ. τὸν Πυθαγόρα κ. ἄ.
Φτάνομε ἔπειτα μετὰ τὴν Σκύλλαν καὶ Χάρυδδα, ὅπου ἦταν τὸ ἑξακουσμένο
σπήλαιον μὲ τὴς Νεράιδες, καὶ περνᾶμε στὴ δοξασμένη Τρινακρία (Σικελία)
ποὺ ἦταν ὁ καταφρόνητος ἀντίπαλος καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀκόμη γιὰ τὸ μεγα-
λεῖο τῆς τέχνης της καὶ τὸν πλοῦτον τῶν διαφορῶν βασιλείων της — ὅπως οἱ
Συρακοῦσαι μὲ τὸ θαυμαστὸν τοῦς θέατρο. Ἡ Τρινακρία ἐθεωρεῖτο τόσο πολὺ
γειτονικὴ μὲ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ὥστε λέγανε πὺς τὰ νερά τοῦ Ἀλφειοῦ
περνοῦσαν ἀπὸ κάποια μυστηριώδη διόδον κάτω ἀπὸ τὴ θάλασσαν καὶ ἐνώνοντο
μὲ τὰ νερά τῆς Σικελικῆς Ἀρεθούσας. Ἐκεῖ βρίσκομε καὶ τὸν Ἀρχιμήδην.
Ὑστερ' ἀπὸ τὴν Τρινακρίαν ἀναβαίνοντας τὸ Ἴονιο πέλαγος, πρὸς τὴς ἀνα-
τολικὰς ἀχτὲς τῆς Καλαβρίας, βλέπομε τὸν Τάραντα, ποὺ ἀμιλλᾶτο στὸν πό-
λιτισμόν μὲ τὴν Ρώμην. Προχωρῶντας πρὸς βορρᾶν πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν θά-
λασσαν συναντᾶμε τὴν Ἀπουλίαν (ἀρχαία Ἰαπυγία), ποὺ μιά παλιὰ παρά-
δοσις λέει, πὺς ἐκεῖ ἀποβιβάστηκεν ὁ Διομήδης γυρίζοντας ἀπὸ τὸν Τρωϊκὸν
πόλεμον καὶ ἔχισε τὸ Κανύσιο τὴ δόγλωσσην αὐτῆς πόλι, ὅπου μιλοῦσαν τὴν ἐλ-
ληνικὴν καὶ τὴ Μεσσαπικὴν γλῶσσαν, σύγχρονον τῆς Ἑτρούσκικῆς.

Μιά χώρα πλουσία τόσο σὲ ἱστορικὰς ἀναμνήσεις δὲν μπορούσε γὰρ μὴ
συγκρατῆσαι μέσα στοὺς αἰῶνες τὰ ἔχνη τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ἰδίως
τὴ γλῶσσαν ποὺ μιλοῦσαν οἱ κάτοικοί της, παρ' ὅλο ποὺ οἱ διάφορες καὶ ἀλ-
λεπᾶλλης καταχτήσεις τῆς ἀφῆσαν ξένα στοιχεῖα.

*Ἔτσι βρίσκομε σ' ὅλες τὴς διαλέκτους τῆς μεσημβρινῆς Ἰταλίας λείψανα
τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλῶσσας. Μέσα στοὺς σοφοὺς γλωσσολόγους ποὺ βοή-
θουν τὰ λείψανα τῆς γλῶσσας μας ἐκεῖ, εἶναι καὶ ὁ σπουδαῖος Γερμανὸς Ρόλφς,
ὁ ὁποῖος δημοσίευσε ἐτοιμολογικὸν λεξικόν, γιὰ ὅλες τὴς ἐλληνικὰς λέξεις ποὺ
βρίσκονται στὴς διαλέκτους τῆς μεσημβρινῆς Ἰταλίας. Ὅμως εἶναι καὶ γεω-
γραφικὰ σημεῖα ἀπομονωμένα ὅπου ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα διατηρεῖται συμπα-

BIBLIOTHEKES AP. Y. KAI E. E. E.
ΔΟΡΕΑ Κατ. Χατ. m
ΗΜΕΡΟΜ. 20.8.85
ΑΡΙΘ. 36816

Σχετικά τώρα με τη μελέτη του Γκαμπριέλι, που είναι στον 3ο τόμο των «Νεοελληνικῶν Μελετῶν», θὰ πούμε πὺς μαζί με τὸ λεξικὸ τοῦ Λεφόν, συμπεριλαμβάνει ὅλα τὰ στοιχεῖα τῶν ἑλληνικῶν διαλέκτων τῆς Ἀπουλίας. Γιὰ τὴν κάθε λέξη με ἐτυμολογία ἀποδείχνει τὴν προέλευσίν της, κλασσικὴ ἢ μεσαιωνικὴ. Τὸ ἔργο του αὐτὸ εἶναι ἡ πρώτη καταγραφή τῶν ζωντανῶν ἀκόμη λευγάνων τῆς Σαλεντινῆς ἑλληνικότητος. Ὁ Γκαμπριέλι ὑπόσχε-ται μιὰ μελλοντικὴ του μελέτη, πού νὰ προσθέτῃ: τὰ βιβλιογραφικὰ στοιχεῖα πού περιμάζεψεν ὁ Ρόλφς.

* *

Καὶ τώρα ἡ σειρά μας. Ποιὸ ἐνδιαφέρον δεῖξαμεν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες γιὰ τὶς διαλέκτους αὐτές, ὕστερ' ἀπὸ τὸν τόσο κόπο καὶ μελέτη πού κατέβαλαν οἱ ξένοι;

Πάνε εἴκοσι χρόνια τώρα πού τὸ περιοδικὸ «Ἑλληνισμός» τοῦ Νεοκλῆ Καζάξη, ἔστειλε ξεπίτηδες στὴν Σαλεντινὴ Χερσονήσου τὸν καθηγητὴ Καρολίδη. Ὁ Καρολίδης σὲ μιὰ σειρὰν ἄρθρων παρουσίασε στοὺς ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ τὴν πραγματικὴν κατάστασιν τῶν ἑλληνικῶν διαλέκτων. Στὶς ἀρχὲς τοῦ περασμένου αἰῶνα οἱ ἑλληνόφωνες κομποπόλεις τῆς Σαλεντινῆς ἦσαν δεκαφτά. Τώρα ὅμως δὲν ἀπόμειναν παρὰ πάνω ἀπὸ ἑφτά ἢ ὀχτώ—ἡ Καλημέρα, τὸ Μαρτάνο, ἡ Στερενατία, τὸ Ζολλῖνο, τὸ Καριλιάνο, τὸ Σολέτο καὶ Ὁ-τραντο κτλ.

Σαλεντινοὶ ποιητὲς εἶναι πολλοί, μερικοὶ μάλιστα καθόλου εὐκαταφρόνητοι, ὅπως ἄξια ὁ Βίτο Παλουῦμπος, σπουδαῖος φιλόλογος καὶ λαογράφος, πού πέθανε στὰ 1918. Ὁ Παλουῦμπος γνώριζε καλὰ τὴ νεοελληνικὴ. Αὐτὸ τὸν διευκόλυνε πολὺ στὴν ἐργασία πού εἶχε καταπιαστῇ, γιατί ἦταν ὁ μόνος πού μπορούσε νὰ γράφει με ἑλληνικὰ ψηφία τῇ Σαλεντινῇ διάλεκτο, ἐνῶ ὅλοι οἱ ἄλλοι γράφανε με λατινικά. Ὁ Παλουῦμπος ἔγραψε πάρα πολλὰ ποιήματα. Ἀπὸ ξένα, μετέφρασε τὸ Κοράκι τοῦ Ἔδγαρ Πόε. Ἦλθε καὶ στὴν Ἀθήνα ὅπου ἔκαμε καὶ διάλεξη στὸν Παρνασσό. Εἶχα τὴν εὐχαρίστησιν νὰ τὸν γνωρίσω προσωπικὰ καὶ νὰ καταλάβω τὰ ἀδελφικὰ αἰσθήματα πού ἔτρεφε γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

Οἱ Σαλεντινοὶ ἐπίσης παρ' ὅλο πού εἶνε Ἰταλοί, αἰσθάνονται ἰδιαίτερη περηφάνεια γιὰ τὴ γλῶσσα τους πού ἀπορρέει κατὰ πολὺ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ. Στὰ γειτονικά με τὴ Σαλεντινὴ μέρη, εἶναι γνωστὸ πόσον ἐνδιαφέροντο γιὰ τὴν ἔκβασιν τῶν Βαλκανικῶν πολέμων τοῦ 1912 καὶ πόση χαρὰ ἐξεδήλωναν γιὰ τὶς ἑλληνικὰ νίκες. Ἀπὸ τοὺς ζωντανούς ποιητὲς εἶναι ὁ Ἀπρίλε. Ὁ Ἀπρίλε εἶναι ἀπὸ τὴν Καλημέρα, πόλιν πού μπορεῖ νὰ καυχηθεῖ πὺς ἔβγαλε ὄχι λίγους ποιητὲς. Ὁ Ἀπρίλε εἶναι δημοφιλέστατος στὴν πατρίδα του. Ἐνα του ποῖημα ἀφιερωμένο στὴ μητέρα του τραγουδιέται στοὺς δρόμους ἀπὸ τοὺς Σαλεντινοὺς. Γιὰ νὰ πάρουν μιὰν ἰδέαν τῆς Σαλεντινῆς γλώσσας καὶ ποιήσεως οἱ ἀναγνώστες τῆς «'Ιονίου Ἀνθολογίας», παραθέτω παρὰ κάτω ἕνα ἀπὸ τὰ καλύτερα ποιήματα τοῦ Ἀπρίλε πού γράφηκε δῶ καὶ λίγα χρόνια γιὰ τοὺς γάμους τοῦ διαδοχοῦ τῆς Ἰταλίας με τὴν Πριγκίπισσα Μαρία.

γέστερη καὶ σὲ καλύτερα κατάστασιν ἀπὸ τὰλλα μέρη. Ἐκεῖ πρέπει ν' ἀναζητήσωμε ἄλλοι τὴν αἰτίαν. Μιὰ τέτια περίπτωση εἶναι γιὰ τὴν Μπόβα, τὸ νοτιώτερον μέρος τῆς Καλαβρίας, ὅπου ἡ σημερινὴ τῆς ὀμιλουμένη μοιάζει περισσότερο με τὴν ἀρχαία μας. Καὶ οἱ διαφορὲς πού χωρίζουν τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ ἀπὸ τῆς Μπόβας, ἐξηγοῦνται ἀπὸ τὸ πέρασμα τόσο χρόνου, — αἰῶνων ὀλόκληρων. Τὸ μέρος ἐκεῖνο ἦταν ἀνέκαθεν ἀπρόσιτο σὲ ξένες ἐπιδρομὲς. Ἀπ' ἐναντίας, ἄλλου, πρέπει νὰ παραδεχτοῦμε πὺς ἡ καταπληκτικὴ αὐτὴ ὁμοιότητα προέρχεται ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν μεταναστῶν, πού κατὰ τὸν Μεσαῖωνα καὶ ἰδίως, ὕστερ' ἀπὸ τὴν πτώσιν τοῦ Βυζαντίου, ἔφτασαν ἐκεῖ. Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσιν, κατὰ τὴν γνώμην μου, ὑπάγεται τὸ Ἑλληνόφωνον μέρος τῆς Σαλεντινῆς Χερσονήσου, πού βρίσκεται στὴν Ἀπουλία κάτω ἀπὸ τὸ Βρίνδιζι καὶ τὴν Λουπία (Lecce). Ἡ σκέψις μου αὐτὴ προήλθε μετὰ τὴν συγκριτικὴν μελέτη πού ἔκαμα καὶ τὴ σχέση πού βρῆκα μετὰ τῶν διαλέκτων τῆς Σαλεντινῆς Χερσονήσου καὶ τῆς σύγχρονης δημοτικῆς Ἑλληνικῆς. Αὐτὸ θὰ τὸ ἀποδείξω πὺς κάτω μ' ἕνα ποῖημα πού γράφτηκε τελευταία στὴν Ἑλληνοσαλεντινὴ γλῶσσα.

* *

Ὁ διάσημος καθηγητὴς Ἰωσήφ Γκαμπριέλι, γραμματεὺς τῆς Ἀκαδημίας τῶν Λιγκαίων στὴ Ρώμη, τελευταία ἀνήγγειλε δύο σχετικὰς μελέτας. Ὁ καθηγητὴς αὐτὸς ἔχει γεννηθεῖ στὴν Καλημέρα τῆς Σαλεντινῆς καὶ ἔχτος τούτου ἀσχολεῖται πάντα γιὰ τὶς ὀμιλούμενες στὴ μεσημβρινὴ Ἰταλίαν ἑλλ. διαλέκτους.

Ἡ μία εἶναι τοῦ Γερμανοῦ Γεράρδου Ρόλφς «Etymologisches Wörterbuch der Unteritalienischer Gräzitat.» (Halle, Max Niemeyer Verlag 1930 in 8° pp XLVII 395) καὶ ἡ δευτέρη τοῦ Γκαμπριέλι εἶναι στὸν 3ο τόμον τῶν Βυζαντινῶν καὶ νεοελληνικῶν μελετῶν (Ρώμη Ἰστιτούτο γιὰ τὴν ἀνατολικὴν Εὐρώπην), πού περιέχει μιὰ συλλογὴ ἀπὸ γλωσσολογικὰ καὶ λαογραφικὰ στοιχεῖα. Μέσα σ' αὐτὰ ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ τὸ Ἑλληνοσαλεντινὸν λεξικὸν τοῦ Πασκουάλε Λεφόν πού γεννήθηκε στὴν Καλημέρα (1873—1925).

Ὁ Γκαμπριέλι σχετικὰ με τὶς παρὰ πάνω διαλέκτους λέει πὺς ὅσα δημοσιεύτηκαν γύρω σ' αὐτὰς κατὰ τὴν τελευταία ἑκατονταετία, στάθηκαν ἀφορμὴ σὲ ζωηρὰς φιλογλωσσικὰς διαμάχας μετὰ τῶν Ἰταλῶν γλωσσολόγων Μέρλο καὶ Μπαττίστι καὶ τοῦ Ρόλφς. Οἱ δύο πρότεροι, πιστοὶ στὴ γνώμην τοῦ Κομπαρέντι καὶ Μορόζι (ὁ Μορόζι εἶναι ὁ συλλέκτης πολλῶν ἑλληνοσαλεντινῶν ποιημάτων) ἀπαδέχονται τὴ Βυζαντινὴν προέλευσιν τῶν ἑλληνικῶν τῆς Μεσημβρινῆς Ἰταλίας, ἐνῶ ὁ Γερμανὸς γλωσσολόγος πιστεύει πὺς οἱ ἑλληνικαὶ διαλέκτοι εἶναι λείψανα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος. Πρέπει νὰ προσθέσωμε πὺς ὁ Ρόλφς ζούσε γιὰ καιρὸν στὴ Μεσημβρινὴν Ἰταλίαν ὡς συνεργάτης τοῦ μεγάλου γλωσσολογικοῦ Ἀτλαντὰ τοῦ Γιαβέρη καὶ Γιούγι. Sprach und Sachatlas Italiens und Südschweiz. Ἐτοίμασεν ἀφορμὴ νὰ γυρίσει ὅλες τὶς πόλεις καὶ κομποπόλεις τῆς Μεσημβρινῆς Ἰταλίας καὶ μάλιστα τῆς Καλαβρίας καὶ Ἀπουλίας, ὥστε τὸ ἔργο του μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὡς συντεταγμένο με μεθοδικὴ ἀκρίβεια, γιατί περιέχει ὄχι μόνον τὸ γλωσσικὸν θησαυρὸν τῆς Σαλεντινῆς καὶ Καλαβρικῆς, μὰ ἀκόμη καὶ ὅλο τὸ σύγχρονον γλωσσολογικὸν ὕλικον πού ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν με ὅλες τὶς παραλλαγὰς πού ὑπάρχουν. Ἡ βιβλιογραφία τοῦ Ρόλφς δημοσιεύτηκε κατὰ τὸ πλεῖστον στὸν πρόλογον τοῦ βιβλίου του καὶ μπορεῖ νὰ πει ἀδίσταχτα κανεὶς πὺς εἶναι ἡ πληρέστερη. Ὁ Γκαμπριέλι παραδέχεται πὺς τὸ βιβλίον τοῦ Ρόλφς ἀξίζει τὸ θάνατον καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν ἀσχολουμένων στὸ ζήτημα αὐτό.

ΤΟ ΚΑΛΩΣ - ΗΛΘΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟ - ΣΑΛΕΝΤΙΝΩΝ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΙΓΚΗΠΙΣΣΑΝ ΜΑΡΙΑΝ ΤΗΣ ΣΑΥΩΓ'ΙΑΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΤΟΥ GIUSEPPE APRILE

Καλῶς — ἦρτε ⁽¹⁾, φιούρο ⁽²⁾ — μα, ἄργουλο ⁽³⁾. 1
Ποῦ πᾶ ⁽⁴⁾ πρέγιον ⁽⁵⁾ ἐβαστᾶ ⁽⁶⁾
Χαιρεωμέστα ⁽⁷⁾ νὰ σοῦ δοῦμε
Πριγκηπέσσα μεσ' ἐμᾶ. ⁽⁸⁾

Οὔτο ⁽⁹⁾ πεῖ ⁽¹⁰⁾ οὔ ⁽¹¹⁾ ἐνὲ ⁽¹²⁾ 'στὴν γλῶσσα — σου 5
Μὰ ⁽¹³⁾ 'τοῦ ⁽¹⁴⁾ ἦν μιλοῦμε μεῖ,
Τούη ⁽¹⁵⁾ ἔνε ἡ γλῶσσα ποῦ μιλούσανε
'Αττο ⁽¹⁶⁾ γένο — μα οἱ πρωνοί. ⁽¹⁷⁾

Κι' ἐμεῖ ἦν ἔχομεν γιὰ βάντο ⁽¹⁸⁾ 9
Κάρα ⁽¹⁹⁾ — κάρα τὴν κρατοῦμε,
Μὲ καρδιά μὰ 'ς τούτην γλῶσσα,
Πριγκηπέσσα, σοῦ μιλοῦμε.

Πουδδιὰ ⁽²⁰⁾ ὁ Μάη ⁽²¹⁾ νὰ φέρη εἰς βόλο, ⁽²²⁾ 13
Πάντα ἡ φέρκουλα ⁽²³⁾ χωρίζει ⁽²⁴⁾
Κούντου ⁽²⁵⁾ ἐκείνη τ' ἄδδα ἔν εἶναι,
Μὲς ⁽²⁶⁾ τὰ χίλια ἦν ἐννωρίζει.

1) Καλῶς ἦρτε=Καλῶς ἦλθετε. Τὸ θ γίνεται τ, τὸς στὸ τέλος τῆς λέξεως δὲν πᾶει.

2) Φιούρο (ἀπὸ τὸ Ἰταλικὸ (fiore)=ἄνθος.

3) Σὲ μερικὲς διαλέκτους τῆς κάτω Ἰταλίας λέγεται argiuo ἀντὶ albergo, δέντρον.

4) Πᾶ=Πᾶν, κάθε.

5) Πρέγιον=Pregio, ἀξία.

6) Εβαστᾶ=βαστάς.

7) Χαιρεωμέστα=χαιρόμαστε.

8) Μεσ' ἐμᾶ=Μέσα σὲ μᾶς.

9) Οὔτο=Τοῦτο.

10) Πεί=εἰπεῖν.

11) Οὔ=δὲν.

12) 'Ενὲ=εἶναι.

13) Μὰ. Ἰταλικά, ἀλλά.

14) Τοῦ, ἀντὶ αὐτοῦ. Μὲ τὴ σημασία τοῦ ἐδ ὦ.

15) Τούη=Τούτη.

16) 'Αττο=ἀπὸ τὸ.

17) Πρωνοί=πρόγονοι, προτείνον.

18) Βάντο=Λέξεις Ἰταλικῆ. Καύχημα, ἔπαινος. Τὸ κ μπρὸς ἀπὸ τὰ φωνήεντα e, i προ-
φέρεται τσ. π.χ. Κ' ἐμεῖ=τς' ἐμεῖ.

19) Κάρα. Λέξεις Ἰταλικῆ, ἀγαπητή.

20) Πουδδιὰ=Πουλιὰ. Τὸ Ἰταλικὸ gl στὴν ἑλληνικὴ μετατρέπεται σὲ λ. Στὴ Σα-
λεντινῇ γίνονται δυὸ δέλτα. Παρόμοια συμβαίνει καὶ στὴν ἰσπανικὴ γλῶσσα: Castilla προ-
φέρεται Castiglia (Καστίλια), ἐνῶ στὴν Ἀργεντινῇ Castilla προφέρεται Καστίτζια.

21) 'Ο Μάη=ὁ Μᾶης.

22) Βόλο=Λέξεις Ἰταλικῆ, φτερούγισμα.

22β) Φέρκουλα. 'Εἶσαι ὀνομάζουν οἱ Σαλεντινοὶ ἓνα πουλὶ ποῦ διακρίνεται γιὰ τὸ
γοργοπέταγμά του.

22γ) Χωρίζει=ξεχωρίζει.

22δ) Κούντου ἐκείνη τ' ἄδδα ἔν εἶναι=ὅπως ἐκείνη τ' ἄλλα δὲν εἶναι. Κούντου, ἀπὸ
τὸ λατινικὸ secundum=ὅπως.

23) Μὲς τὰ χίλια ἦν ἐννωρίζει=ἀνάμεσα ἀπὸ χίλια πουλιὰ τὴν γνωρίζεις.

"Ιου ⁽²⁴⁾ μᾶς φαίνεσαι ἄρτε ⁽²⁵⁾ ποῦ ἦρτε 17
Μὲς τὸ γένο—μα—ν—ἐσοῦ, ⁽²⁶⁾.

"Αδδη ⁽²⁷⁾ κάλλιον ἔ σωξέστε ⁽²⁸⁾

Νὰ σπερέαμο ⁽²⁹⁾ ν' ἄρτη 'τοῦ. ⁽³⁰⁾

"Ωρηνό ζήσει ⁽³¹⁾ ἔφικε ⁽³²⁾ ν' ἄρτη 21

Τόσον γένο ποῦ 'γαπᾶ :

Κάλλιο πάντα ν' ἄη ⁽³³⁾ νὰ ἦρην ⁽³⁴⁾

Πριγκηπέσσα 'μὲς ἐμᾶ !

Φιούρου πάντα ν' ἄη χιούσει ⁽³⁵⁾ 25

Κεῖ ποῦ ὁ μάι — σου κανονεῖ, ⁽³⁶⁾

Μαί ⁽³⁷⁾ τραβάλιο ⁽³⁸⁾ ν' ἄη ἡ καρδιά σου,

Νὰ σ' ὦ ⁽³⁹⁾ μέλι τὸ φσωμί. ⁽⁴⁰⁾

Νὰ χιλιάσου οἱ χρόνοι πάνου—σου, 29

Τρίστα μάι μὴ σ' ὦ μία μέρα, ⁽⁴¹⁾

'Ο Τεὸ ⁽⁴²⁾ νὰ σ' ὦχη, φιούρο—μα

Πάντα πάνου—σου τὴ χέρα.

Μετάφρασις :

"Ανθος, καλῶς μᾶς ἦλθετε ! Δέντρο ποῦ κάθε χαρὰ βασταίνειτε χαιρόμαστε
Πριγκίπισσα κοντά μας νὰ σὲ δοῦμε. Αὐτὰ ποῦ σοῦ λέμε δὲν εἶναι στὴ γλῶσσα
σου, ἐμεῖς ὅμως ἐδῶ ἔτσι μιλάμε.—Αὐτὴ εἶνε ἡ γλῶσσα ποῦ μιλοῦσαν οἱ πα-
τέρες μας. Κι' ἐμεῖς περιφανευόμαστε γι' αὐτὴ, μὲ καὶ σὺ στὴν καρδιά μας τὴν
φυλάμε, γι' αὐτὸ κιόλα Πριγκίπισσα σ' αὐτὴ τὴ γλῶσσα σοῦ μιλάμε. 'Ο Μᾶης
ποῦ ἔρχεται φέρνει πουλιὰ μαζί του, μὰ ἀπ' ὅλα πιὸ καλὴ, ποῦ ἀνάμεσα σὲ
χίλια τὴ γνωρίζεις, εἶναι ἡ φέ ρ ο υ λ α. Παρόμοια μ' αὐτὴ καὶ σὺ μᾶς
φαίνεσαι, οὔτε πιστεύομε νάρθει ἄλλη καλὴτερη ἀπὸ σένα. "Ομορφὴ ἄφησες
ζωὴ γιὰ νάρθεις ἐδῶ, ἄφησες τόσους ποῦ ἀγαπᾶς. Μακάρι Πριγκίπισσα κα-
λύτερα ἀπὸ τὴν πατρίδα σου ἐδῶ νὰ περάσεις. "Οπου τὰ μάτια σου κοιτᾶνε,
τόπος ὀλάνθιστος νὰ εἶναι. Ποτὲ πόνο ἡ καρδιά σου νὰ μὴν ἔχει. Τὸ φσωμί
ποῦ τρῶς νάναι γλυκὸ σὰ μέλι. Χίλια νάναι τὰ χρόνια σου. Ποτὲ οὔτε μιὰ
μέρα νὰ μὴν εἶσαι θλιμμένη. 'Ο Θεὸς νᾶχει πάντα τὸ χέρι τοῦ ἀπὸ πάνω σου.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΒΡΙΚΟΣ

24) "Ιου=Οὕτως=ἔτσι.

25) "Αρτε=Τὸ ἀρχαῖον ἄρτι. Τώρα.

26) 'Εσοῦ=ἐσὺ.

27) "Αδδη κάλλιον=ἄλλῃ καλὴτερη.

28) "Ε σωξέστε=δὲν μπορούμε. Στὴ Σαλεντινῇ τὸ σώξω ἔχει τὴ σημασία μπορῶ.

29) Νὰ σπερέαμο. Τὸ Ἰταλικὸ sperare. "Ελπίζω.

30) "Ιδε σημ. 14.

31) "Ωρηνό ζήσει = "Ορατὰ ζωὴ.

32) ἔφικε=ἄφησες.

33) νᾶη = νᾶχης.

34) νὰ ἦρην=νὰ εὖρησις.

35) χιούσει="Αἶμα τὸ νερὸ κολλάζει.

36) "Εκεῖ ποῦ ὁ μάι σου κανονεῖ="Εκεῖ ποῦ τὸ μάτι σου κοιτάζει.

37) Μαί, τὸ Ἰταλικὸ maí.=Ποτέ.

38) Τραβάλιο=Λέξεις Ἰταλικῆ. Πόνος, θλίψη.

39) Νὰ σ' ὦ=Νὰ σοῦ εἶναι.

40) Οἱ Σαλεντινοὶ τὸ ψ τὸ μετατρέπουν σὲ φσ. "Εἶσαι ἀντὶ ψυχῇ, φουχὴ κ.τ.λ.

41) Τρίστα=Λέξεις Ἰταλικῆ. triste=Θλιμμένη.

42) Τεὸ=Θεός.

ΑΠΟ ΤΟ "ΕΡΩΤΙΚΟ,"

1

Ὅ,τι κι' ἂν θέλει ἄς πῇ γιὰ μᾶς ὁποιος καλόβουλος κριτῆς
Μᾶς βλέπει ἀπόψε καὶ τοὺς δυὸ σά μέ δεμένα πόδια,
Ὁ κατεργάτης ὁ Ἔρωτας τερπνὰ μᾶς βάζει ἐμπόδια
Καὶ κρατημένοι ἔτσι σφιχτὰ τρικλίζουμε μεσοστρατίς.

2

Κόσμημα ἢ ροῦχο, φῶς μου, κοστίζει,
Γιὰ δὲν κοστίζει, ν' ἀδιαφορεῖς,
Ὅποιο μου δῶρο σὰ σέ στολίζει,
Χάρη μου κάνεις νὰ τὸ φορεῖς.

3

Μέχουν συχνὰ πολλοὶ σπουδαῖοι κατηγορήσει
Πῶς γιὰ τὸν Ἔρωτα ρηχὰ φιλοσοφῶ.
Δὲν ξέρουν πῶς τὸ μερακλίδικο μεθύσι
Πάει πιὸ καλὰ μ' ἓνα ξυνόμηλο στιφὸ ...

4

Ὅχι ρόδα, ἀλλὰ πανσέδες θὰ ποθοῦσα νὰ μοῦ ἀφίσεις
Ἄν στὸ σπῆτι μου ἀνθοφόρα κι' ἄλλοτε ξανανεβεῖς,
Λουλουδάκια τῆς ἀγάπης, δῶρα τῆς θλιμένης φύσης,
Σὰν ἐτοῦτον τῆς καρδιάς μου ποῦνε σκοτινὰ μαβίς.

M. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΤΗΣ ΜΟΝΑΞΙΑΣ

ΙΕ'.

Μὲ τ' ἀπαλὸ φῶς τῆς αὐγῆς
τὸ δρόμο τὸν καμπίσιο πῆρα,
ζητώντας τὰ καλὰ τῆς γῆς
ποῦ μοῦχε τάξει κάποια Μοίρα.

Κι ὅλο τραβοῦσα παραμπρός,
σὰ νάπρεπε μακριὰ νὰ φτάσω.
Καὶ σὰ νὰ μέβιαζε ὁ καιρὸς
παράστρατο ἤθελα νὰ πιάσω.

Ὅσπου, κακὴ ὥρα καὶ στιγμή,
καταμεσὶς στήν πλατεῖα στράτα
βρῆκα μπροστά μου ἓνα δρομὶ
μέσ' ἀπ' ἀγκάθια καὶ βάτα.

Κι ἔκαμα κεῖθε βιαστικὸς
χωράφια δρασκελώντας ἔρμα ...
Μ' ἀπὸ τὸν κόπο γνοιαστικὸς,
κατὰ τοῦ ἡλίου πὰ τὸ γέρμα,

σὰ βρέθηκα μπρὸς σὲ γκρεμνὰ
εἶπα μεσὸδρομα νὰ στρέψω
κι ὅσα μου διάβηκα—ξανὰ
στὸ γυρισμὸ μου νὰ γυρέψω.

Μὰ ὅλα στὸ δεῖλι εἶχαν σβυστεῖ.
Κι ὥς τίποτε δὲν εἶδα πίσω,
γιὰ παρηγόρια τὴν ψυχὴ
εἶπα μου τότες νὰ ρωτήσω :

—Κατὰ ποῦ πέφτ' ἡ ξεγνοιασιά
ποῦχα παιδὶ σὰν ἤμουν, 'πέ μου ;
—Ἀπέμεινε στήν πλατωσιά
κι ἐπῆρε τὴν πνοὴ τ' ἀνέμου.

—Καὶ ποῦναι οἱ ἀγάπες κι οἱ χαρές ;
ποῦναι κι οἱ θλίψεις μου κι οἱ πόνοι ;
—Στὸν ποταμὸ κυλᾶν τοῦ χτέος
ποῦ ὅλα τὸ ρέμμα του σαρώνει.

—Καὶ ποῦ τῆς νιότης μου ἡ ζωὴ
μ' ὥριο ταξίδευε καράβι ;
—Σὲ κάποι' ἀχρογιαλιὰ κρυφὴ
πνιγμένη ὁ Χρόνος τήνε θάβει.

—Κι ὅσα εἶχα βάλει μὲ τὸ νοῦ,
κι ὅσα εἶπε ὁ νοῦς μου πῶς θὰ φτιάξει ;
—Σὰ νέφια τραβήξαν ἀλλοῦ
πρὶν νὰ τὰ ἰδεῖ καλοπροφτάξει.

—Ἀλλιά ! ὅσα πέρασα, ὦ ψυχὴ,
σὰν ἴσκιος διάβηκαν οὐεῖρου !
σὰ φῶς τῆς γῆς ποῦχει χαθεῖ
σὲ βύθη ἀπόμακρα τοῦ ἀπείρου ...

Καὶ σῶπασα. Μὰ ἓνας κρυφὸς
στὸ εἶναι μου φωλιάζει τρόμος,
γιατὶ ὅσο πάει σβυεῖ τὸ φῶς
κι εἶναι πιὸ ἀνάβολος ὁ δρόμος.

I. ΖΕΡΒΟΣ

ΠΟΤΕ ΚΑΙ ΠΑΝΤΑ

Ὅχι, μὴν πεῖς πῶς μ' ἀγαπᾷς γιὰ πάντα, σὰν δὲν ξέρεις
 τί σπόροι πέφτουν στὴν ψυχὴ κι' ἀγάπες νέες ἀνθίζουν....
 μὴν πεῖς πῶς πλὴν δὲν μ' ἀγαπᾷς, καὶ ἄθελα θὰ μὲ φέρεις
 στὴ μνήμη σου σὰν οἱ καημοὶ κ' οἱ πόθοι σὲ φλογίζουν.—
 Σὲ θλίψη καὶ χαρά, κρυφὰ γυρνοῦν οἱ πεθαμένοι
 κ' ἐπέθαναν οἱ ζωντανοὶ ποὺ εἶναι λησμονημένοι.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΡΑΜΠΙΝΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΟΡ

V

Γιὰ χάρη στὸ ζητῶ:
 συμπάθησέ με, πλαῖ σου
 μιὰ στιγμὴ νὰ καθήσω.—
 Τὸ ἔργο ποὺ ἔπιασα, ἀργότερα
 θὰ τὸ τελειώσω.

Μακριὰ ἀπὸ τὴ θωριά σου
 δὲ γνωρίζει ἡ καρδιά μου
 ἡσυχία καὶ ξανάσασμα,
 κι' αὐτὴ πιά ἡ ἐργασία μου
 σωμοὺς δὲν ἔχει:

μιὰν ἐργασία σὲ ἀπέραντη
 θάλασσα πόνων. Σήμερα
 σκορπᾷ στὸ παραθύρι μου
 λαχτάρεις, ψιθυρίσματα
 τὸ καλοκαίρι.

καὶ τραγουδᾷνε οἱ μέλισσες
 ἐπάνω στῶν περιβολιῶν
 τ' ἀνθισμένα βασίλεια.
 Ἐμπρὸς σου, αὐτὴ εἶνε ἡ ὥρα
 ποὺ θὰ καθήσω

ἀκίνητος καὶ μέσα
 τὴ σιωπηλὴν αὐτὴ
 γαλήνη ποὺ σκορπιέται,
 τῆς ζωῆς τὴν ἀποθέωση
 θὰ τραγουδήσω.

Μετάφρ. ΑΝ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ

ΒΕΛ. ΦΡΕΡΗ

ΕΡΩΤΙΚΟ ΕΙΚΟΣΙΤΕΤΡΑΩΡΟ...

Εἴταν ἡ ὥρα ποὺ τ' ἀστέρια σβύνανε στὸν οὐρανὸ καὶ ποὺ ἡ
 ἀνατολὴ ἄνοιγε σὰν ἓνα κόκκινο τριαντάφυλλο.

Ἡ Λέλα, στηριγμένη στὰ κάγκελλα τῆς ταράτσας, ἔφερνε τὸ
 βλέμμα της ἀπὸ τὴ μιὰ στὴν ἄλλη ἄκρῃ τοῦ μικροῦ κόλπου.

—Περίεργο νὰ μὴ φανεῖ ἀκόμη, συλλογιζόταν.

Καὶ περιμένοντας νὰ διακρίνει ἀπὸ μακριὰ τὸ βαπόρι, ποῦφερε
 τὸ Στέργιο στὸ νησί, ἄφινε τὸ νοῦ της νὰ γυρίζει πίσω σ' ὅλες τὶς
 χαρούμενες στιγμὲς τοῦ περασμένου, ζητώντας νὰ μεγαλώσει ἔτσι τὴ
 γλυκειὰν ἀγωνία τῆς προσμονῆς.

Κ' οἱ ἀναμνήσεις οἱ παλιὲς γεννοῦσαν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη, πλέκον-
 τας ἓνα μακρὸν μετάξινο κορδόνι στὸ θυμητικὸ τῆς μικρῆς Λέλας.

Σὲ λίγο ἀνέβηκε στὴν ταράτσα κι ἡ Ἀννιώ, μιὰ γυναικάρα ψηλὴ
 σὰν κυπαρίσσι καὶ τόσο ἄσκημη ἡ φτωχιά, ποὺ λὲς καὶ δὲν εἴταν
 ἄνθρωπος, μὰ ἓνα πολὺ περίεργο κατασκευάσμα. Τὰ μαλλιά της
 ἀνάρια ἀφίνανε νὰ ξεχωρίζεται τὸ κοκκινωπὸ δέρμα τοῦ κρα-
 νίου της, ἡ μύτη της σουβλερὴ μὲ δυὸ μακρόστενα ρουθούνια, τὰ
 πόδια της παχιά, βαρύν, ἐλεφαντίσια. Καὶ τὰ μάτια της ἀλλοιθωρί-
 ζανε τὸ προῖ, καθὼς ἀνοίγανε ὥστερ' ἀπὸ τὸν ὕπνο, ἰσορροπούσανε
 κατὰ τὸ μεσημέρι καὶ τὸ βράδυ πάλι ἀλλοιθωρίζανε, κουρασμένα καὶ
 νησταγμένα. Μ' ὅλα τοῦτα, ὅμως, ἡ Ἀννιώ εἴταν ἓνας καλὸς ἄνθρω-
 πος. Εἶχε μιὰ καρδιά, ποὺ μπορούσε νὰ χωρέσει ὁλόκληρη τὴν ἄνθρω-
 πότητα, νὰ τὴ θερμάνει, νὰ τὴ γλυκάνει, νὰ τὴν παρηγορήσει. Ἀγα-
 ποῦσε ὅλο τὸν κόσμον καὶ περισσότερο, φυσικά, τ' ἀφεντικά της, ποὺ
 τοὺς εἴταν ἀφωσιωμένη, σὰν ἓνα γέρινο πιστὸ σκυλί.

Ἡ Ἀννιώ ζύγωσε μ' εὐγένεια τὴ μικρὴ της κυρία καὶ τὴν καλη-
 μέρισε, ἀκουμπώντας κι αὐτὴ τὸ κορμί της στὰ κάγκελλα.

—Καλημέρα, Ἀννιώ, τῆς ἀποκρίθηκε χαμογελαστὰ ἡ Λέλα.

—Νόμιζα πὼς κοιμόσαστε ἀκόμη κυρία καὶ πῆγα νὰ σᾶς ξυπνή-
 σω, καθὼς μοῦ παραγγέλλατε χτὲς βράδυ. Τὴ ὥρα σηκωθήκατε; ρώτησε
 ἡ Ἀννιώ βλέποντας τὴ Λέλα μὲ τὸ πρωινό της ἀλλοιθωρὸ βλέμμα.

—Νωρίς, πολὺ νωρίς. Δὲν εἶχε φέξει ἀκόμη σὰ βγῆκα στὴν τα-
 ράτσα, εἶπε ἡ Λέλα καὶ τίναξε τὸ κεφάλι της γιὰ νὰ ρίξει πίσω μιὰ
 τοῦφα τῶν μαλλιῶν της, ποὺ εἶχε κρεμαστεῖ μπροστὰ στὰ μάτια της.

Καὶ ξαφνικὰ φώναξε μὲ συγκίνηση, δείχνοντας πρὸς τὸ ἀκρωτήρι
 τῶν Μύλων.

—Ἀννιώ! Βλέπεις; Τὸ βλέπεις; Ἐφτασε τὸ βαπόρι! Θέμου, τί καλά!

—Τὸ βαπόρι ποὺ φέρνει τὸν κύριον Στέργιο;

ταν, βέβαια, κουραστικό νὰ σουλατσάρουν πάνω—κάτω καὶ μάλιστα γιὰ τὸν ἴδιο, ποὺ τὶς τελευταῖες τοῦτες μέρες τὸν πειράζανε πολὺ ἐνοχλητικά οἱ ρευματισμοὶ του.

—Ναί, γιατρέ μου, νὰ καθίσουμε.

Τὸ γκαρσόνι ἔτρεξε εὐθύς.

—Τὶ νὰ πάrouμε; ρώτησε ὁ γιατρὸς τὴ Λέλα.

Καὶ κείνη χαμογελώντας τοῦ ἀπάντησε:

—Ἄς πάrouμε δυὸ λουκούμια κάνοντας κ' ἐμεῖς τοὺς ξένους.

Ὁ κ. Ρούβας γύρισε τὸ ἄσπρο του κεφάλι δεξιὰ κι ἀριστερὰ στὸ μᾶκρος τῆς παραλίας κ' ὕστερα βλέποντας τὴ Λέλα εἶπε:

—Πόσα χρόνια ἔχω νὰ βρεθῶ τέτοια ὥρα στὸ λιμάνι...Καὶ νὰ δεῖς Λέλα... Ξαίρω πολλοὺς ποὺ τό'χουν συνήθεια νὰ κατεβαίνουν ἐδῶ ξημερώματα, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ δοῦν τὰ βαπόρια νὰ φτάνουν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, τὸ ἓνα πίσω τοῦ ἄλλου. Νὰ, κοίταξε λόγου χάρη, ἐκεῖ κάτω ἀνάμεσα στὴ μεσέα καὶ στὴν ἀριστερὴ πόρτα τοῦ καφενεῖου, ἓνα κύριο...

Ἡ Λέλα ἔστριψε δλόκληρη πάνω στὴν καρέκλα τῆς καὶ κοίταξε πρὸς τὸ μέρος, ποὺ τῆς ἔδειξε ὁ γιατρός.

—Ποιό; τὸν κύριο Ρώσση λέτε;

—Ναί, ὦραϊά! Ἐ, λοιπὸν ὁ κύριος αὐτὸς ξαίρει κατὰ γράμμα ὅλα τὰ δρομολόγια τῶν βαποριῶν, πὼς λέγανε τὸ ἓνα καὶ τ' ἄλλο πρὶν ὀνυμαστοῦν ὅπως τὰ ξαίrouμε, σὲ ποιά ἐταιρεία ἀνήκουνε, πόσα μίλια τραβοῦνε, ποιοὶ εἶναι οἱ πλοίαρχοι κ' οἱ μηχανικοὶ τους κι ὅλες τὶς μικρολεπτομέρειες. Μόνη του εὐχαρίστηση νὰ παρακολουθεῖ τὴ λιμενικὴ μας κίνηση, χωρὶς ἐννοεῖται, νά 'χει κανένα συμφέρο...Εἶναι σχολάρχης, νομίζω.

—Μάλιστα... Τὸν εἶχα κ' ἐγὼ καθηγητὴ στὸ Παρθεναγωγεῖο, ἔκανε ἡ Λέλα κοιτάζοντας ἄλλη μιὰ φορὰ τὸν κ. Ρώσση, ποὺ πίνοντας μὲ μακαριότητα τὸν πρωϊνό του καφέ, χάδευε μὲ τὰ μάτια του μιὰ μιὰ τὶς μαοῦνες καὶ τὶς βάρκες, ποὺ πηγαινοερχόνταν στὸ λιμάνι.

Καὶ σόπασαν γιὰ ὥρα ἀρκετή. Ἡ πρωϊνὴ κίνηση τῆς παραλίας φαίνεται νὰ τοὺς εἶχε συναρπάσει. Μ' ἀληθινὰ τὸ φτάξιμο τοῦ βαποριοῦ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς πιόμορφες στιγμὲς τοῦ νησιώτικου λιμανιοῦ. Ἐπιβάτες, ποὺ θὰ ταξιδεύανε στὰ γύρω νησιά, μπαινοβγαίνουνε στὰ παραθαλάσσια καφενεῖα. Βαστάζοι μεταφέρανε ἐμπορεύματα κι ἀποσκευὲς ἀπὸ τὴν παραλία στὶς μαοῦνες καὶ στὶς βάρκες. Βαρκάρηδες κυνηγούσανε ξωπίσω τοὺς διαβάτες ρωτώντας τους μὲ τὴ χαρακτηριστικὴ τους λαϊκὴ εὐγένεια ἂν εἶταν γιὰ ταξίδι. Λοῦστροι, ἀραδιασμένοι μπροστὰ στὸ πεζοδρόμιο, χτυπούσαν τὶς βαρεῖες τους βροῦτσες στὰ μπροντζοστόλιστα κασέλια τους, κουλουρτζήδες καὶ μεταπράτες λουκουμιῶν διαλαλοῦσαν τὸ ἐμπορεῦμά τους καὶ τὰ γκαρσόνια, ὅλο καρδιὰ καὶ περιποίηση, σερβίρανε σβέλτα καφέδες καὶ γλυκὰ τοῦ κουταλιοῦ, στοὺς πελάτες.

(Συνέχεια)

ANDRÉ MIRAMBEL

ΜΕΡΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΓΑΛΛΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ*

Πιὸ ἱστορικὴ καὶ πιὸ ἐπιστημονικὴ εἶναι ἡ κριτικὴ τοῦ Γκουστάβ Λανσόν, ποὺ μένει κατ' ἐξοχὴ τὸ ὑπόδειγμα τῆς πανεπιστημιακῆς κριτικῆς. Ὁ Λανσόν μεταχειρίστηκε κάθε ἐπιστημονικὸ μέσο ἔρευνας, κάθε ἔγγραφο γιὰ τὴν ἐγκατάσταση τῶν λόγοτεχνικῶν γεγονότων, μὰ ἀναγνωρίζει πὼς, ὕστερα κι ἀπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ ἀκρίβεια ποὺ ἀφορᾷ τὸ βάθος τοῦ ἔργου, μένει θέση γιὰ τὴν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ τέχνη ποὺ ἀφορᾷ τὴ μορφὴ κ' ἐπιδοκιμάζεται μόνο ἀπὸ τὸ γούστο τοῦ φιλοτέχνου. Ὡστ' ἡ κριτικὴ εἶναι κ' ἐπιστήμη καὶ τέχνη, μὰ πρέπει πάντα ἡ τέχνη νὰ ὑποτάσσεται στὴν ἐπιστήμη. Τέτοια ἀντίληψη εἶναι, ἄς ποῦμε, ἐκ τῶν προτέρων, καὶ θὰ φανεῖ ἴσως θεωρητικὴ, μὰ πρέπει νὰ τὴν κρίνουμε σὰν ἀναγκαίᾳ ἀντίδραση ἐναντίο στὶς λίγο στενὲς θεωρίες τοῦ Ταίν, ποὺ ἀποκλειστικὰ δὲν ἔλαβε ὑπ' ὄψη του παρὰ «τὴ φυλὴ, τὸ περιβάλλο καὶ τὴν ἐποχὴ». Ἄλλη ἀξία εἶχε ὁ Λανσόν ὅχι μόνο ἐγκωμίασε τὴν ἐφαρμογὴ στὴ μελέτῃ τῆς λογοτεχνίας τῆς ἱστορικῆς μεθόδου, — ὅπως κιόλας τῶκανε ὁ Σαίντ-Μπέβ, ποὺ ὅμως στάθηκε μεγαλύτερος ψυχολόγος παρ' ἱστορικός, καὶ δὲ μελέτησε τόσο μιὰ γενικὴ κίνηση παρὰ μόνο μιὰ ἢ διάφορες προσωπικότητες, — μὰ κατάλαβε πὼς τὰ λογοτεχνικὰ γεγονότα ἔχουνε σχέσεις μὲ τὴ ζωὴ, πὼς δὲν εἶναι πάντα «καθαρὴ τέχνη», μὰ συχνὰ ἡ ἐκφραση πραγματικότητων ὁ Λανσόν ξαναποθέτησε τὴ λογοτεχνία μέσα στὴ ζωὴ, στὸ σύμπλεγμα τῆς ἱστορίας, κι ἀνοῖξε τὸ δρόμο στὴν «κριτικὴ τῆς πολυμαθείας», ἀφοῦ ἡ κατανόηση τοῦ λογοτεχνικοῦ γεγονότος προϋποθέτει τὴ γνώση τοῦ κοινωνικοῦ, φιλοσοφικοῦ περιβάλλοντος ὅπου ξετυλίχτηκε. Ἡ κριτικὴ ἔχει ἔτσι νὰ κρίνει νὰ ὑπολογίσει, ἀνεξάρτητα ἀπὸ κάθε πάθος, φαινόμενα ποὺ, καμμιά φορὰ ἄθελά τους κι ἀσυνείδητα, ἐξαρτήθηκαν ἀπὸ ὅρους ποὺ τίποτα λογοτεχνικὸ δὲν εἶχαν. Τέλος, ἡ ἀξία τοῦ Λανσόν στάθηκε ν' ἀναθεωρήσει παλιὲς κρίσεις ποὺ δὲ στέκουν πιά, ὅσο προχωρεῖ ἡ γνώση μας τῶν διαφορῶν περιόδων τῆς λογοτεχνίας. Ἄν καὶ κατέγινε μ' ὅλη τὴ γαλλικὴ λογοτεχνία, ὅπως τὸ δείχνει τὸ περίφημό του «Ἐγχειρίδιο», εἰδικεύτηκε στὴ μελέτῃ τοῦ XVIII αἰῶνα, ποὺ ἀκόμη δὲ γνωρίζεται καλὰ.

Τὸ παράδειγμά του πολλοὶ τὸ ἀκολουθήσανε. Φτάνει νὰ ἀναφέρω τὰ ὀνόματα τοῦ Ζωζέφ Μπεντιέ γιὰ τὸ μεσαιῶνα, τοῦ Πιερ ντε Νολχὰν καὶ τοῦ Πιερ Βιλλέ γιὰ τὸ XVI αἰῶνα, τοῦ Γκουστάβ Ῥενιέ καὶ τοῦ Φορτουνα Στροβοκί γιὰ τὸ XVII αἰῶνα, τοῦ Φελίξ Γκαίφ καὶ τοῦ

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο

Ζώρς Ἀσκολὶ γιὰ τὸ XVIII αἰῶνα, τοῦ Ἀντρέ Λεμπρετόν καὶ τοῦ Βικτώρ Ζιρώ γιὰ τὸ XIX αἰῶνα κ.τ.λ.

• Ἐνῶ ξετυλιγότανε μιὰ ἱστορικὴ μελέτη τῆς λογοτεχνίας ἐμφανίζοταν ἄλλη τάση, γειτονική, ποὺ θεωρεῖ τὴν ἐξέλιξη τῶν λογοτεχνικῶν γεγονότων ὄχι μόνο σὲ μιὰ χώρα καὶ στὴ διαδοχὴ τοῦ χρόνου, μὰ στὶς σχέσεις ποὺ προσφέρουν μὲ ἄλλα σύγχρονα λογοτεχνικά γεγονότα ἄλλων χωρῶν, ὄχι στὴ **διάρκεια**, δηλαδή, μὰ ἴστω **χώρο** ἔτσι γεννήθηκε ἡ «συγκριτικὴ λογοτεχνία», ποὺ φαρδαίνει τὸ ἐπίπεδο τῆς ἱστορικῆς κριτικῆς, ἀφοῦ ξετάζει τὰ λογοτεχνικά γεγονότα «κατὰ πλάτος» ὡς ποῦμε ποιά γενικὰ ρεύματα ἐπηρέασαν ἢ παρήγαγαν τὸ δεῖνα ἢ τὸ τάδε ἔργο, ποιά ἐπίδραση ἔνα ταξίδι ἢ μιὰ διαμονὴ σὲ ξένη χώρα ἐξασκήσανε στὶς ἀντιλήψεις ἑνὸς συγγραφέα, ποῖο ἀντίχτυπο ἔχει ἡ παραγωγὴ ἑνὸς ἔργου σὲ μιὰ ξένη κοινωνία ἢ σὲ ξένους διανοητικούς κύκλους, ἢ τοῦναντίο ποῖο ἀντίχτυπο ἔχει ἕνα κοινωνικό, πολιτικό ἐξωτερικὸ γεγονός στὴ λογοτεχνία ἑνὸς τόπου, νὰ μερικὰ ἀπὸ τὰ κυριότερα προβλήματα ποὺ θέτει ἡ «συγκριτικὴ λογοτεχνία», καὶ ποὺ στὴ ξεδιάλυσή τους διαπρέπουν λόγιοι ὥσπερ, ἐδῶ καὶ μερικὰ χρόνια, ὁ Ζωζέφ Τέξτ, καὶ τώρα οἱ Πῶλ Χαζάρ καὶ Φερνάν Μπαλντεσπερξέ.

Ἄλλες φορές, τέλος, ὁ κριτικὸς περιορίζεται στὴ μελέτη μιᾶς Κίνησης, ἢ μιᾶς διάθεσης τοῦ νοῦ, ποὺ δὲν εἶναι κατ' ἀνάγκη λογοτεχνική, μὰ ποὺ τὴν παρακολουθεῖ στὶς λογοτεχνικές της ἐκδηλώσεις: ἔτσι, λόγου χάρι, ὁ Πῶλ Ρενωντέ μελέτησε τὴν προπαρασκευαστικὴ περίοδο τῆς Μεταρρύθμισης καὶ τοῦ Ἀνθρωπισμοῦ στοὺς XV. καὶ XVI. αἰῶνες· ὁ Πιέρ Μαρτινὸ, τὸ γνῶρισμα τῆς «Ἀνατολῆς» στοὺς XVII. καὶ XVIII. αἰῶνες· ὁ Ντανιέλ Μορνέ, τὸ Ρομαντισμὸ καὶ τὸ αἶσθημα τῆς Φύσης στὸ XVIII. αἰῶνα· ὁ μακαρίτης Πῶλ-Μωρίς Μασσὸν ἔκανε τὴν ἀνάλυση τῆς θρησκείας στὴν ἐργασία τοῦ Ζὰν-Ζὰν Ρουσσώ· ὁ Ζιλμπέρ Σινάρ περιέγραψε τὶς λογοτεχνικὲς ἐκδηλώσεις τοῦ «ἐξωτισμοῦ», κ.τ.λ.· μὰ πρὸ πάντων, ὁ Ἐνρί Μπρεμόν μελέτησε τὴ μυστικοπάθεια καὶ τὸ θρησκευτικὸ αἶσθημα στὴ λογοτεχνία μας ἀπὸ τὸ XVI. αἰῶνα (τέλος τῶν θρησκευτικῶν πολέμων).

40) Ἡ τάση ποὺ θὰ μᾶς ἀπασχολήσει τώρα εἶναι φιλοσοφική· χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸ ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι της κοιτάζουν πρὸ πάντων τὰ λογοτεχνικά ἔργα ἀπὸ τὴ γενικὴ ἄποψη τῶν μεγάλων ἰδεῶν, ποὺ καταρτίζουν τὸ βάθος τῆς ἀνθρωπότητας, περισσότερο ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴ ἀξία τοῦ ἔργου. Δὲν εἶναι ὁ λόγος νὰ υποτάσσουν τὴ λογοτεχνία στὶς προτιμήσεις τους, ὅπως οἱ «πολιτικοὶ κριτικοί», μὰ ἡ λογοτεχνία θεωρεῖται σὰν ἡ πιὸ γενικὴ καὶ παγκόσμια ἐκφραση τῆς αἰσθηματικότητας καὶ τῆς ἰδεολογίας τῆς ἀνθρωπότητας, πιὸ φυσικὴ ἀπὸ τὴν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ φιλοσοφικὴ ἐκφραση, γιὰ τὴν δὲ μεταχειρίζεται τεχνικὸ λεξιλόγιο, μὰ χρησιμοποιεῖ τὴ γλῶσσα καθενός, σὰν ἀπλὸ ὑπο-

στήριγμα τῆς ἰδεολογίας. Τὶ ρόλο παίζει στὴν ἱστορία τῶν ἰδεῶν, καὶ πῶς χρησιμεύει στὴ μετάδοσή τους, εἶναι ἡ δουλιὰ τῶν κριτικῶν αὐτοῦ τοῦ εἵδους νὰ τὸ καθορίζουνε. Γιὰ νὰ σημειώσω τὴ διαφορὰ μὲ τοὺς τελευταίους, ποὺ σ' αὐτοὺς ἔκανα ὑπαινιγμό, ἐνῶ ἕνας Μπρεμόν ξετάζει τὴν ἐπίδραση, τὸ καθρέφτισμα τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς μέσα στὰ φιλολογικὰ καὶ λογοτεχνικά ἔργα, οἱ κριτικοί, ποὺ προσπαθῶ τώρα νὰ ὀρίσω τὴν τάση τους, θεωροῦν τὴ λογοτεχνία πρῶτα σὰν τὸ μοναδικὸ μέσο γιὰ τὴν ἐκφραση κάθε τεχνικοῦ διανοητικοῦ ἐπιπέδου ποὺ νὰ πλουτίζει τὴ γενικὴ μόρφωση, δεύτερα σὰν τὸ σκοπὸ ὅπου κατασταλάζει ἡ τέχνη, ὅταν ἀφίνει κατὰ μέρος τὴν ὑποκειμενικότητα τοῦ αἰσθηματος ποὺ περνᾷ, γιὰ νὰ τὴν ἀντικαταστήσει μὲ τὴν ἀντικειμενικότητα τοῦ λογισμοῦ ποὺ διαρκεῖ.

Τέτοια τάση εἶναι, πλουτισμένη, ἀνανεωμένη, ἡ ἐπανάληψη τῆς κριτικῆς ἀντίληψης τοῦ Ταῖν. Συχνά, ἐξ ἄλλου, οἱ κριτικοὶ ποὺ τὴν ἔχουνε, δὲν εἶναι μόνον κριτικοί, μὰ καὶ δημιουργοί· εἶνε ἡ περίπτωσις γιὰ τὸν Ἀντρέ Ζίντ, ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ δυνατὰ πνεύματα τῆς σύγχρονης Εὐρώπης, ποὺ τὸ δημιουργικὸ του ἔργο συνεχίζει καὶ συμπληρώνει τὸ κριτικὸ. Ἐκεῖνο ἀναδημιουργεῖ ὅτι αὐτὸ ἀναποδογύρισε. Πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο, τότε, παραβρεθήκαμε στὴ Γαλλία σὲ μιὰ πάλι ἐναντίο στὸ «ἄτομο», ἢ μᾶλλον στὸ «ἀνθρωπιστικὸ ἄτομο», γιὰ τὴν ἔξτάσσουμε καλὰ, ὁ ἐθνικισμὸς τοῦ Μπαρρές δὲν εἶναι παρ' ἡ παράταξη ἑνὸς ἀτομικισμοῦ μὰ ποὺ δὲν εἶναι ἀνθρωπιστικὸς (τὸ ἴδιο θάλεγα καὶ γιὰ τὸν ἐθνικισμὸ τοῦ Μωρράς (1) πού, μ' ὅλη του τὴν ἀπαίτηση νὰ ξαναφτιάσει τὸν ἀνθρωπισμό, μόνον ἐξιδανικεύει τὸ «ἔθνος» σὰ σκοπὸ, κι ὄχι σὰ μέσο, χωρὶς νὰ παραδεχτεῖ τίποτα ἀπάνω του). Ὁ ἐθνικισμὸς, μὲ τὴ μορφὴ ποὺ πῆρε στὴν προπολεμικὴ καὶ ποὺ διατηρεῖ στὴ μεταπολεμικὴ λογοτεχνία, ἐναντιόναται στὸν **ἀνθρώπο**, γιὰ τὴν ἐξυμνεῖ τὸ «ἰδιαίτερο», ἀψηφώντας τὸ «παγκόσμιο», τὸ «αἰώνιο», καὶ προβαίνει ἀπὸ ψεύτικη ἰδέα τοῦ ἀτομικισμοῦ. Ὁ ἀτομικισμὸς τοῦ Ζίντ ἐναντιόναται στὸν ἐθνικισμὸ, γιὰ τὴν εἶναι ἀνθρώπινος κι ἀνθρωπιστικός, καί, ὅτι κι ἂν φανῇ, ὄχι τόσο ἐπαναστατικός ὅσο ὁ ἐθνικισμὸς, γιὰ τὴν ἀκριβῶς πιὸ ἀνθρωπιστικός (θὰ εἴταγ' ἔτσι ὁ Ζίντ ἕνας ἀντιδραστικός ποὺ ἄγνοεῖ τὸν ἑαυτό του, ἐνῶ οἱ κορυφαῖοι τοῦ ἐθνικισμοῦ εἶναι, τὶς περισσότερες φορές, ἐπαναστάτες ποὺ ἄγνοοῦν τὸν ἑαυτό τους· ἡ ψυχολογικὴ ὁμῶς δύναμις τοῦ πρώτου εἶναι μεγαλύτερη). Ὁ ἀνθρώπος εἶναι ἡ πηγὴ κάθε πράγματος· πρέπει λοιπὸν νὰ μὴν ἐμποδιστεῖ ἡ δράση του, καὶ νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ κάθε πρόληψη, ποὺ μᾶς φόρτωσε σιγὰ σιγὰ ἡ παράδοση.

(1) Εἶναι φανερὸ πὺς οἱ δύο αὐτοὶ ἄνθρωποι μοιάζουνε μόνο σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ὁ ἕνας τὸν ἄλλο· αὐτὸ μόνο ἤθελα νὰ πῶ, γιὰ τὴν, σὲ πολλὰ ἄλλα σημεία, διαφέρει ἡ ἀντίληψη τοῦ ἐθνικισμοῦ κατὰ τὸν Μπαρρές ἀπὸ τὴν ἀντίληψη τοῦ ἐθνικισμοῦ κατὰ τὸν Μωρράς.

τὴ σκληρότητα τῆς κρίσης ποῦχε φέρει πρὶν γὰρ τὸ Ρομαντισμό, κ' ἡ ἀγάπη-του γὰρ τὴν ἱστορίαν τοῦδειξε τὸν κίνδυνον τῆς ἀποκλειστικότητος καὶ σὺ ἐπίπεδο τέχνης.

★ ★

Μεγάλη λοιπὸν προσπάθεια ἔγινε στὴ σημερινή Γαλλίαν γὰρ τὴν κριτική. Τὸ ξετύλιγμα τῶν τριῶν τελευταίων τάσεων ἀποδείχνει μιὰ ἐπιθυμία ἀμεροληψίας καὶ μιὰ ἔννοια ἀλήθειας ποὺ τιμοῦν ἐκείνους ποὺ τίς φανερόνουν. Ἀντὶς νὰ καταπολεμοῦνται, τοῦναντίον συμπληροῦνται, καὶ αὐτὸ δικαιολογεῖ τ' ὄνομα «τάσεις» ποὺ μεταχειρίσθηκαν καὶ ὄχι «σχολές». Πολλὰ θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ πεῖ, πὶο βαθιὰ ξετάζοντας τὰ πρόσωπα καὶ ἀναλύοντας τὰ ἔργα. Δὲν ἀπαίτησα νὰ ἐξαντλήσω τὸ θέμα, τόσο εἶναι πλούσιο. Πρῶτα εἶχα περιοριστεῖ στὴ λογοτεχνική κριτική, καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς κριτικούς ποὺ ὀνόμασα, πρὸ πάντων ἀπ' ἐκείνους ποὺ ἀντιπροσωπεύουν τίς δυὸ τελευταῖες τάσεις, δὲ γράψανε μόνον γὰρ τὴ λογοτεχνία, μὰ καὶ γὰρ τὴ φιλοσοφία· ἔπειτα εἶχα περιοριστεῖ μόνον στὴ γαλλικὴ κριτική, καί, σήμερον ποὺ κάθε μέρα μεγαλύνει ἡ διεθνὴς συνεργασία ἀνάμεσα στοὺς διανοούμενους διαφόρων χωρῶν, θὰ ἔπρεπε νὰ μιλήσω γὰρ κριτικούς σὰν τοὺς Μπερνταῆφ, Σεστερτόν, Κουρτιούς, Κάιζερλιγκ, Ζβεϊγκ. Μὰ μόνον, σὺ ἐπίπεδο ποὺ διάλεξα, δὲν ἤθελα παρὰ νὰ δείξω ποῖα σημασία παίρνει τώρα ἡ κριτικὴ στὸν κόσμον τῆς λογοτεχνίας. Ἡ ποικιλία τῆς δείχνει ἀρκετὰ, φαίνεται, πὼς, ἂν ἡ τέχνη εἶναι δύσκολη, ὅπως τὸ διαβεβαίωσε ἄλλοτε ὁ Μπουαλὼ, ὅμως οὐτ' ἡ κριτικὴ εὐκολὴ δὲν εἶναι.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΙΡΑΜΠΕΛ

Καθηγητὴς τῆς νεοελλ. στὴ Σχολὴ τῶν Ἀνατολικῶν Γλωσσῶν τοῦ Παρισιῦ.

Παρίσι, Ἰουλ. 1931

Στὴν ἀρχὴ τοῦ τόσον ἐνδιαφέροντος ἀρθροῦ στὸ προηγούμενον φύλλον μπερταν τὰ πάρα κάτω λάθη ποὺ ἀλλάζουν τὸ νόημα.

Σελ. 186 γραμμὴ 5 παραλήφθηκε μιὰ φράση. Πρέπει νὰ διορθωθῇ ἔτσι: ... θὰ πεῖ ὅτι, πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ μας δὲν ὑπῆρχε ποτὲ κριτικὴ τοῦναντίον ἀπὸ τὸ δέκατο ἔχτο αἰῶνα ... κτλ.

Σελ. 189, γραμμὴ 7 τέλος, διάβαζε: μὰ ὁ σκοπὸς εἶναι ...

Σελ. 190, γραμμὴ 27 διάβαζε: ... μὰ ἔχει κανεὶς τὸ δικαίωμα νὰ πεῖ ...

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

(Συμπλήρωμα)

Στὸ τεῦχος Μαρτίου δημοσιεύθηκε μελέτη μας σύντομη, γραμμένη τὸ Γεννάρη τοῦ 1930 γὰρ τὰ ἐπίθετα τῆς Θεοτόκου, κυρίως τὰ λαογραφικά. Πρὶν νὰ δημοσιευθῇ ἡ μελέτη εἶχαμε στείλει συμπλήρωμα διὰ νὰ καταχωρηθῇ μαζί. Ἀντυχῶς χάθηκε καὶ ἀναγκάζομαι νὰ ἐπανέλθω στὸ ἴδιον θέμα ὅστερα ἀπὸ ἀρκετοὺς μῆνες, σκαλίζοντας τὰ σχετικὰ δελτία.

Τὸ συμπλήρωμα ἔγινε ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐξῆς δημοσιεύσεων:

1) **G. Gerola**. *Topografia delle chiese della città di Candia* (Rivista di studi Orientali) Roma 1918. Ἐκεῖ ἀναφέρονται οἱ ἐκκλησίες ποὺ ὑπῆρχαν στὸ Μεγάλο Κάστρο (Ἡράκλειο) τὸν 17^ο αἰῶνα κατὰ τοὺς σημειώσεις τοῦ παπᾶ κυρ Ἰωάννη Κομητᾶ, τῶν ὁποίων ἀντίγραφο κράτησε ὁ γιατρὸς Νικολετάκης. Τὸ ἀντίγραφο σώζεται στὸ Μουσεῖο Ἡρακλείου.

2) **Μιχ. Δέφνερ**. *Τοπωνυμιαί τῆς νήσου Σκύρου*. Λαογραφία τόμος 10^{ος} σ. 564-97. Ἀθῆναι 1928.

3) **Σίμου Μενάνδρου** *Τοπωνυμικὸν Μυκόνου*. Ἐπετηρὶς Βυζαν. Σπουδῶν τόμος Ζ' σ. 240-52. Ἀθῆναι 1930.

Καὶ ἀπὸ διάφορες δικές μου σημειώσεις, κρατημένους ἀπὸ παντοῦ. Ἀφοῦ δώσαμε στὴ μελέτη μας τὴν ἐξηγητὴν τῶν ἐπιθέτων, κατατάσσοντας αὐτὰ σὲ τέσσερις τάξεις, παραθέτομε ἐδῶ ἀλφαβητικὰ τὰ ἐπίθετα τοῦ συμπληρώματος.

Ἀγιοσοργίτισσα. Κων/πολις. **Ἀκρωτηριανή** (μεσαιων.) Ἡρακλείου. **Ἀλευροῦ** (κτητ. ἀπὸ τινος Ἀλευροῦ) Μύκονος. **Βαγγελίστρα**. Μύκονος. **Βλαχέρνα** (μεσ.) Ἡρακλείου. **Βλαχερωνίτισσα** (χωριὸν Κυδωνίας) Κρήτη. **Γαληνὴ** (μεσ.) Ἡρακλείου. **Γλαστριανή** (ἀπὸ τινος Γλαστριανοῦ) Μύκονος. **Γοργοτάκονος** (μεσ.) Ἡρακλείου. **Γριὰ Παναγιά**. Μύκονος παρὰβαλλε Ροῦ-Κερὰ Κισάμου. **Δραπανιώτισσα**. Κεφαλληνία. **Ἐλεοῦσα** (μεσ.) Ἡρακλείου. Μύκονος. **Θαλασσιώτισσα**. Μήλος. **Θαλασσομάχισσα** (μεσ.) Ἡρακλείου. **Θεοσκέπαστος** (μεσ.) Ἡρακλείου. **Καλαβρόζα** Κεφαλληνία. **Καλαμιώτισσα** (μεσαιωνικὴ Μονή) Ἀνάφη. **Καρδιανή**. Τήνος. Μύκονος. παρὰβαλε Καρδιώτισσα (Κρήτης). **Καταφυγὴ** (μεσ.) Ἡρακλείου. **Κεραπολίτισσα** (Φουρνὸς Μεραμπελλίου) Κρήτης. **Κεχειωνίτισσα**. Κεφαλληνία. **Κιουρὰ τῶν ἀγγέλων**. Μύκονος. **Σάκυνθος**. **Κουμαροῦ** (23 Ἀγιοῦ τοῦ ἵσως ἐπειδὴ ἐδίδεκεται μέσα σὲ κουμάρους) Μύκονος. **Κουνίστρα**. Σκιάθος. **Κρεμαστή**. Ρόδος. **Κρητικιά**. Μονεμβασία. **Κυρία τῶν ἀγγέλων** (μεσ.) Ἡρακλείου. **Λεμονήτρα** (8 Σεπτ.) Τήνος. Μύκονος. **Λιμνιώτισσα** (τοπων.) Μύκονος. **Δουλουδιανή** (μεσ.) Ἡρακλείου. **Λυμπιανή** (πάνω στὸν Ὀλυμπον, ὄρος) Σκύρος. **Μανωλίτισσα** (μεσ.) Ἡρακλείου. **Μεγάλῃ Παναγιά** (Μητρόπολις) Μύκονος. **Μεσαμπελίτισσα** (τοπωνυμ.) Χανιά (κατὰ Μπουζαλὴν 17^{ος} αἰῶν). **Μισοχωριανή** (ἐξωκκλήσιον εἰς τὰ Μεσόχωρα) Σκύρος. **Μουσάιννα** (νεκροταφεῖον) Μύκονος. **Μουσταπιδάιννα** (εἰς ἐλαῖωνα) Ἀττικῆς. **Νέα Μονή** (μεσ.) Ἡρακλείου. **Ὁδηγήτρια** (μεσ.) Ἡρακλείου. **Παλαιόχτιστη Κεφαλληνίας**. **Παλιοκαστρινή** (μονή, τοπων.) Μύκονος.

Πανάχρα. Μύκονος *πρβλ.* Πανάχραντη. Παντάνασσα (μεσ.) Ἡρακλείου, Μύκονος. Πανύμνητος (μεσ.) Ἡρακλείου, Μύκονος. Παραπορτιανή (σιδ παραπορτίδι τοῦ κάστρου) Μύκονος. Περιήβλεπτος (μεσ.) Ἡρακλείου. Περγιγγοῦ Κεφαλληνία. Πισωτοιχιώτισσα (μεσ.) Ἡρακλείου. Πολίτισσα (μεσ.) Ἡρακλείου. Πυργιανή (κοντὰ στὸν πύργο τοῦ Κάστρου) Μύκονος. Πυργιώτισσα (κάτ' ἀπ' τὴν Ἀκρόπολι σιδ Πυργί) Ἀθῆναι. Ρόδου τὸ ἀμάραντον (ἀπὸ εἰκόνα ὁμώνυμη) Μύκονος. Σκινιώτισσα (τοπωνυμ.) Κίσαμος Κρήτης. Σκορδυλλιανή (κτητικῶς ἀνῆκε σιὸς Σκορδύλληδες) Κρήτη. Σκουλουδοῦ, (γιατὶ ἀνῆκε σὲ κάποιον Σκουλούδη Μύκονος). Σπηλιώτισσα, (μέσα σὲ σπηλιά) Σκῦρος. Τελωναριά, (ἀπὸ καλόγρια πὸν τὴν ἔλεγε ἔτσι) Μύκονος. Τουρλιανή, (μονή. τοπων.) Μύκονος. Τριμάργυρος (μεσ.) Ἡρακλείου. Φανερωμένη, (μεσ.) Ἡρακλείου, Μύκονος, Σκῦρος. Φιλέρημος. Ρόδος. Φουρτούνια, (Παναγία σιδ—τοπων.) Σκῦρος. Φρόκαλα, (Παναγία σιδ—τοπων.) Σκῦρος. Χιλιαρμενίτισσα (ἀπὸ παραδόσεις σχετικές) Κρήτη. Χρυσαφιιώτισσα. Μονεμβασιά. Χρυσοκελλαριά. Κορωνίς. Χρυσοπηγή. Σκῦρος. Χωστή. (μεσ.) Ἡρακλείου. Ψυχασώστα. (μεσ.) Ἡρακλείου.

Ἀνάγκη εἶναι νὰ σημειώσω πὼς σιδ τύπωμα τῆς μελέτης (σ. 27—30) 1931 ἔγιναν ἀρκετὰ τυπογραφικά λάθη· γι' αὐτὸ μερικὰ ἐπίθετα (ὄχι περισσότερα ἀπὸ 5—6) δημοσιεύω σιδ συμπλήρωμα σωστά.

(Χανιά)

N. B. ΤΩΜΑΔΑΚΗΣ

ΑΛ. ΒΕΪΝΟΓΛΟΥ

Η ΦΥΓΗ

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΙΤΗ

Εἰκὼν Β'.

(Ἡ ἴδια σκηνογραφία. Βράδυ τῆς αὐτῆς ἡμέρας. Τὸ σαλόνι ἔχει ὕψος ἐγκαταλελειμένο. Τὰ περισσότερα μικροαντικείμενα ἔχουν ἀφαιρεθῇ. Ἐνα κηροπήγι, μὲ δυὸ κεριά, πάνω σιδ τραπέζι, ἀνάβει, φωτίζοντας ἑλαφρὰ τὰ ἐπιπλά, τίς τζαμόπορτες. Ἡ βεράντα κι ὁ κήπος εἶναι θεοσιζόμενα. Μόνον ἓνα ἀβέβαιο φῶς φαίνεται μακριά, σιδ φρούριο τοῦ Ναυαρίνου).

Σκηνὴ I

Γεώργιος, Σταῦρος, Ἀχμέτ.

Ὁ Γεώργιος Σταῦρος βρίσκεται σιδ ἴδια θέσθ ὅπου ἔπρεπε. Κάποιος βιαστικά, ἀδέξια, τοῦ τύλιξε τὴν πληγὴ πὸν εἶχε σιδ μέτωπο. Ἐνας βαρὺς ῥόγχος ξεφύγει κάπου-κάπου ἀπὸ τὸ στήθος του. Ἐξαφνα ἀκούονται ποδοπατήματα ἀλόγων πὸν ὀλοένα γίνονται πὸν σιδιάρκιστα καὶ τέλος παύουν. Βήματα σιδ σάλα τῆς βεράντας. Ὁ Ἀχμέτ, ἀξιωματικὸς τοῦ Μαχμούτ Πασᾶ, μὲ ἀρβανίτικη στρατιωτικὴ στολή, στέκεται σιδ κεντρικὴ πόρτα καὶ κυττάζει. Βλέπει γύρω προσεκτικὰ καὶ μὴ ἀνακαλύπτωντας κανένα, εἰσέρχεται. Προχωρεῖ δεξιὰ, ἀριστερὰ καὶ στέκεται ἀπότομα, παρατηρήσας τὸν πληγωμένο.

Ἀχμέτ.—Ἀ!

(Γονατίζει, τὸν κουνᾷ. Τίποτα. Τοῦ πᾶνει τὸ σφιγμό. Τὸν ξανακουνᾷ, χωρὶς ἀποτέλεσμα. Τέλος βγάζει ἀπ' τὴ ζώνη του ἓνα μπουκαλάκι κονιὰν, τοῦ ἀνοίγει τὸ στόμα, τοῦ χύνει μέσα).

Γεώργιος Σταῦρος, μ' ὀδύνη.—Ω!...

Ἀχμέτ.—Δὲν εἶναι κανεὶς ἐδῶ;

Γεώργιος Σταῦρος.—Φύγανε!

Ἀχμέτ.—Πολλὴ ὥρα;

Γεώργιος Σταῦρος.—Ποῦ θέλεις νὰ ξέρω, Ἀχμέτ, παιδί μου! Κύτταξε... (Μιὰ παύση). Ἀχμέτ, παιδί μου, τρέξε, τρέξε γρήγορα!...

(Ὁ Ἀχμέτ ἐξέρχεται βιαστικά. Ποδοπατήματα πάλιν ἀλόγων πὸν σβήνουν σιδ ἄποσταση. Τὸ φῶς τοῦ Ναυαρίνου τρέμει ἀνεπαίσθητα.

Εἰσέρχεται ὁ Βάγνερ, μισοκοιμισμένος, ἀνήσυχος. Φορεῖ, πάνω ἀπ' τὰ νυχτικά του, μιὰ robe de chambre.)

Σκηνὴ II.

Γεώργιος, Σταῦρος, Βάγνερ.

Βάγνερ, (βλέποντας τὸ Γεώργιο Σταῦρο).—Ἀ!

Γεώργιος Σταῦρος.—Κύριε Βάγνερ!

Βάγνερ.—Πρὸς Θεοῦ, τί συμβαίνει;

Γεώργιος Σταῦρος. (θριαμβευτικά).—Ἐνα ἀπόσπασμα καταδιώκει τὸν Γκρόπιους!

Βάγνερ.—Ἀ! (Μιὰ παύση). Μὰ ἐσεῖς, τί ἔχετε;

Γεώργιος Σταῦρος.—Δὲν ξέρετε;

Βάγνερ.—Ποῦ θέλετε νὰ ξέρω! Νόμιζο πὼς ὅλοι εἶχαν φύγει ὅταν γύρισα ἀπ' τὸ Χρυσό...

Γεώργιος Σταῦρος.—Ὁ Γκρόπιους δέλησε νὰ μὲ δολοφονήσῃ. ὦ! (φωνὴ ἀγωνίας).

(Ὁ Βάγνερ γονάτισε κοντὰ του, ἔφερε πλησιέστερα τὸ κηροπήγι καὶ ἐπεξεργάζεται τὴν πληγὴν του).

Βάγνερ.—Ἀ, ἀμυγλή σιδ μέτωπο. Ἀσήμαντη, ἐντελὴς ἀσήμαντη! Ἡ σφαῖρα σᾶς πῆρε λοξά. Ἐτσι, λοιπόν, γι! Ἐ, μεταξὺ μας, βρίσκω πὼς ὁ δυστυχὴς ὁ Γκρόπιους ἐν μέρει εἶχε δίκιο. Πέρινατε, τί διάβολο, πολλὲς ἐλευθερίες με τὴ γυναῖκα του. Ἐννοῶ, ἐννοῶ, ἐννοῶ τί θὰ μοῦ πῆτε, μὰ βλέπετε ὅταν τὸ ἔκανε ἐκεῖνος, ἐξ ἰδίας προαιρέσεως, γιὰ δικό του συμφέρον, τὸ πρᾶμμα ἀλλάξε... (Ὁ Γεώργιος Σταῦρος τρέμει. Ὁ Βάγνερ τοῦ πᾶνει τὸ σφιγμό). Ἐχετε πυρετὸ, πολὺ πυρετὸ... Σταδίτε. (Σηκώνεται πάει σιδ buffet, ἀνοίγει ἓνα ντουλαπάκι, μονολογώντας). Ἐδῶ κάπου μιὰ φορὰ εἶχε γάζες καὶ οἰνόπνευμα καὶ... Ἀ. νά... (Βγάζει κάτι μπουκαλάκια, κάτι πακετάκια καὶ ἐπιστρέφει σιδ πληγωμένο). Ἐν πρώτοις πλύση μὲ

οἰνόπνευμα γὰρ νὰ φύγουν τὰ ξεραμένα αἵματα. (Πλένει). Πονεῖτε ; (Ὁ Γεώργιος Σταῦρος ἀφίνει ἕναν ἀναστεναγμό). Ὁραῖα. Θὰ σᾶς βάλω λίγο βαμβάκι με *huile camphrée* προχείρως. Πολὺ ἀποτελεσματικό. Ἐν τάξει. Σηκώστε τώρα τὸ κεφάλι νὰ σᾶς περάσω τὸν ἐπίδεσμο. Μπράβο ! Αὔριο τὸ πρωὶ θὰ πάω νὰ φέρω ἕνα γιατρό . . .

Γεώργιος Σταῦρος, (μὲ φωνὴ μισοσβησμένη).— Νερό !

Βάγνερ, (δίνοντάς του).— Πονεῖτε ;

Γεώργιος Σταῦρος.—Ναί !

Βάγνερ.—Θὰ σᾶς βοηθήσω νὰ πᾶτε στὸν καναπέ. (Τὸν βοηθᾷ).

Γεώργιος Σταῦρος, (δείχνοντας τὴν βεράντα).—Ἐκεῖ !

Βάγνερ.— Μὰ γιατί ; Ἀστετεύεσθε ;

Σταῦρος, (μὲ φωνὴ πού μόλις ἀκούεται).— Σᾶς ἰκετεύω !

Βάγνερ.— Καλά, καλά, μὴν ταράττεσθε ; (Τὸν τοποθετεῖ σὲ μιὰ πολυθρόνα, κοντὰ στὴ μεσαία πόρτα). Πονεῖτε ; Λιγώτερο ; Ὁραῖα ! Νερό ; (Τοῦ δίνει πάλι νερό). Ὁραῖα, νεαρέ μου, τί λίγο πού ξέρεις τὸν κόσμο ! Ἐγὼ ἀπ' τὸ μεσημέρι κατὰλαβα πὼς κάτι δυσάρεστο θὰ σοῦ συνέβαινε. Ἦθελα νὰ σὲ προειδοποιήσω, ἀλλὰ δὲν τόλμησα. Αὐτὴ ἡ γυναῖκα σὲ εἶχε μαγέψει ! Νὰ ἤξερες, νὰ ἤξερες ! Δὲν ἄξιζε, ἀλήθεια, ὁ κόπος νὰ ἐκθέσης τὴ ζωὴ σου . . . (Ἕνας μακρυνὸς πυροβολισμὸς ἀντηχεῖ. Ἡ θάλασσα πέρα ἀπ' τὸ κάστρο τοῦ Ναυαρίνου φωτίσθηκε ἀπὸ μιὰ λεπτὴ κόκκινη γραμμὴ). ὦ, τί συμβαίνει ;

(Τρέχει ἔξω στὴ βεράντα. Ὁ Γεώργιος Σταῦρος δείχνει σημεῖα ἀνησυχίας. Κάνει νὰ σηκωθῇ, ἀλλὰ πέφτει πάλι στὴν πολυθρόνα ἐξαντλημένος. Τρέμει. Γέρνει ἀπ' τὴν πολυθρόνα. Κι' ἄλλος πυροβολισμὸς, κι' ἄλλος, κι' ἄλλος. Ἀλλεπάλληλες λάμπεις φωτίζουν τώρα τὴ μακρυνὴ θάλασσα).

Γεώργιος Σταῦρος (βραχνά, ἀσθενικά).— Κύριε Βάγνερ !

Βάγνερ, (πλησιάζοντας).— Πονεῖτε ;

Γεώργιος Σταῦρος.— Ἀκούσατε ;

Βάγνερ.— Ναί.

Γεώργιος Σταῦρος.— Στὸ Ναυαρίνο. Βουλιάζουν τὴν κορβέττα τοῦ Τζὼν Οὐέλλερ. Πᾶμε !

Βάγνερ, (μὲ φρίκη).— Ποῦ ;

Γεώργιος Σταῦρος.— Στὸ Ναυαρίνο !

Βάγνερ.— Τρελλάθηκες ; (Οἱ πυροβολισμοὶ δυναμώνουν. Μιὰ φωτιὰ ἀνεβαίνει ἀπ' τὴ θάλασσα).

Γεώργιος Σταῦρος, (πού σηκώθηκε σὰν αὐτόματο, μὲ μιὰ φωνὴ ἀπερίγραπτη, παραπαίοντας καὶ σπρώχνοντας συνάμα τὸ Βάγνερ πρὸς τὴ βεράντα).— Πᾶμε ! . . .

Τ Ε Λ Ο Σ

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΜΑΡΙΕΤΤΑΣ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΥΛΙΚΟ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΤΑΝΗΣΟΥ

(Στὸ ἀρχεῖο τοῦ Κόντε Διον. Ρώμα)

Ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ τοῦ Ward στὸ Διον. Ρώμα πού δημοσιεύεται στὸ τεῦχος αὐτό, εἶναι πολὺ πὺρ σπουδαία ἀπὸ τὴν προηγούμενη. Ἀπὸ τὸ περιεχόμενό της δειχνεῖται ὀλοφάνερα τὸ πὼς τὴν περισσότερην ἀντίδραση γιὰ τὴν Ἑνωσὴ ἔδειχναν οἱ ἴδιοι οἱ Ἑπτανήσιοι διαμαρτυρόμενοι στὸν Ἀρμοστή πὼς ἡ προστάτιδα Ἀγγλία φαίνεται πολὺ ἀπλοχέρα στὸ «μικρὸ λαὸ» μὲ τίς μεταρρυθμίσεις τοῦ 17. Κι' αὐτὸ γιὰ νάχουν μεγαλύτερη τὴν ἐξουσία στὰ χέρια τους. Ἐξαφνα μέσα στὴν ἐπιστολὴ βλέπομε τὸ πὼς καὶ μὲ αὐθαιρέσιαν ἀκόμη ζητοῦσαν οἱ Μεταρρυθμιστὲς νάχουν ἀπόλυτην ἐξουσίαν στοὺς διορισμοὺς δικαστικῶν, τελωνειακῶν καὶ ταμιακῶν θέσεων, μιὰ καὶ πού Πρόεδρος τῆς Γερουσίας ἦταν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος κόντε Ρώμας. Αὐτὸς θυσιάζοντας κάθε πρωτοβουλία του, σ' ἕνα σημεῖον εἶχεν ἐντείνει τὴν προσοχήν του. Νὰ βαδίζει σύμφωνα μὲ τὴ θέληση τοῦ Οὐάρδου. Αὐτὸ ἦταν ἀφορμὴ γὰρ τὸν μισοῦν οἱ ἄλλοι Ἑπτανήσιοι. Ἰδίως κατὰπεσε στὴ συνείδηση τῶν συμπολιτῶν του ὅταν ἀποσύρθηκεν ἀπὸ τὴν Συνέλευση τὴν ὥρα πού ὁ Τυπάλδος διάβαζε τὸ ψήφισμα τῶν Ριζοσπαστῶν γιὰ τὴν Ἑνωσὴ.

Οἱ Κερκυραῖοι βουλευτὲς ἦταν ἐπίσης καταγαναχτισμένοι μαζί του γιατί καὶ ὅταν τοῦ πῆγαν τὸ ψήφισμα τῆς Ἑνώσεως νὰ τὸ υπογράψει στὸ σπίτι του, αὐτὸς ἀρνῆθηκε νὰ τὸ δεχτεῖ ἀπὸ φόβο μὴ δυσαρεστήσει τὸν Ἀρμοστή. Γράφανε τότε πολλὰ ἐναντίον του σὲς ἐφημερίδες. Καὶ ἄλλα χειρότερα γυροῦσαν ἀπὸ ἕνα στόμα στ' ἄλλο στὰ νησιά. Ὅμως δὲν ἦταν τέτοιος πού ἡ στάση του αὐτὴ νάχει γιὰ δικαιολογίαν τὸ συμφέρον. Ἐνεργούσεν ὥς τότε ὅπως τοῦ ἐνέπνεε ἡ συνείδηση καὶ ἡ πεποίθησή του. Ἦταν πατριώτης ἀλλ' εἶχε τίς ἀρχές του ἀρχές τῆς βενετσιάνικης ἀριστοκρατίας. Θαρροῦσε πὼς κάθε ἀπόπειρα χειραφέτησης ἀπὸ τίς διαταγὰς τοῦ ἀρμοστή θὰ ἦταν ἀποτυχημένη καὶ θάφερνε κακὸ παρὰ καλὸ στὴν πατρίδα του. Ἔτσι ὅταν ἀργότερα τὸ λαϊκὸ ρεῦμα ἐξεσπούσεν ἀκράτητο πρὸς ἕναντιον τῆς Προστασίας, ἄρχισε καὶ αὐτὸς νὰ συνενοεῖται μυστικά μὲ τὸν Καλέργη καὶ τὸν Μαυροκορδαῖο. Ὁ ἀρμοστής Οὐάρδος βλέποντας τὴν ἐπιρροήν του ἐξασθενημένη, ἐκεῖ πού τὴν ἐφαντάζετο ἀτράνταχτη, ἐξασκεῖ μέτρα καταθλιπτικώτερα καὶ αὐστηρώτερα καὶ ἀπὸ τὸν δῆθεν

φιλέλληνα Μαίτλανδ καὶ γράφει παραπονετικά στὸ Ρώμα, ποὺ ἀψηφᾷ πλέον νὰ ἔχτελεῖ τὶς διαταγές του καὶ ἀδιαφορεῖ ἂν χάσει τὴν ἐμπιστοσύνη του. Μὰ τότε ὁ Ρώμας στάθηκεν ἐκεῖ ποὺ ἔπρεπε πιά. Τοῦ πέταξε στὰ μοῦτρα τὴν παραίτησή του.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β΄.

Ἀνάκτορο Φλεβάρης, 21, 1853

Ἀγαπητέ μου Κόντε Ρώμα,

Διάβασα μὲ προσοχὴ τὸ μυστικὸν ὑπόμνημα, ποὺ ἡ Ὑψηλότης σας εὐαρεστήθηκε νὰ μοῦ στείλει. Στὴν ἀρχὴ νόμισα πὼς γράφηκε μὲ τὴ συγκατάθεση τῆς Γερουσίας. Τότες τὸ πρᾶγμα θὰ ἦταν πολὺ σοβαρὸ. Βεβαιώθηκα ὅμως πὼς οἱ Συνάδελφοί σας δὲν πῆραν εἴδηση, οὔτε γνωμάτευαν γιὰ τὸ περιεχόμενό του. Ἔτσι κ' ἐγὼ θαρρῶ πὼς εἶμαι ἐλεύθερος νὰ σχοληθῶ μ' αὐτό, σὰν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ μιὰν ἰδιωτικὴ ἐπιστολή, γραμμένη μὲ πολλὴν ἔξαψη.

Μιλᾷτε ἀπ' ὄνομα τοῦ Κόμματος τῶν Μεταρρυθμιστῶν. Μοῦ λέτε πὼς τὸ κόμμα δὲν ὑποστηρίζεται ἀρκετὰ ἀπὸ μένα, πὼς ὁ τόπος πιστεύει ὅτι ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἀστυνομίας ἐνεργεῖ σύμφωνα μὲ τὶς μυστικὰς ὁδηγίες ποὺ λαβαίνει ἀπὸ μένα· πὼς μ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκδηλώνω τὴν ἀποστροφή μου καὶ τὴ δυσπιστίαν μου σ' ἓνα κόμμα ποὺ θυσιάζει τὴ δημοτικότητά του γιὰ νὰ ὑποστηρίξει τὴν Προστασία καὶ τὸ ὁποῖο σύντομα θὰ ἔχει ἀσχημο τέλος ἀκριβῶς γιατί ἡ Προστασία τὸ πωλεμᾷ.

Θὰ παρατηρήσω πὼς αὐτὴ ἡ ὑπόνοια εἶναι ἀβάσιμη καὶ—θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ τὸ πῶ—ἔχει δόση ἀγνωμοσύνης. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα τί ἄλλο εἶναι τὸ Μεταρρυθμιστικὸ Κόμμα, ἂν ὄχι δημιουργημά μου; Ἐγὼ ἐδημιούργησα τὶς περιστάσεις ἀπάνω στὶς ὁποῖες στηρίχτηκε.

Ἰδοὺ καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἱερέα Καρὰλὴ ποὺ τόσα ψέλλει γιὰ τοὺς Ριζοσπάστες.

Κύριε Δραγῶνα,

Μεσολόγγι 5 Ἀπριλίου 1854

Τὴν σήμερον σὰς φανερώνω τὰ γεγονότα ὁποῦ ἀκολούθησαν καὶ ἀκολουθοῦν περὶ τοῦ στρατοπέδου. Ἡμεῖς οἱ Ζακύνθιοι ἀντὶ λάβωμεν ἔπαινον νὰ εὐγάλωμεν κατηγορίαν, ἀντὶ φήμην κατάκρισιν; Οἱ Κεφαλλῆνες λέγουν ὅτι ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον δὲν ἔστειλαν οὔτε ἓνα λεπτὸν ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα τους καὶ ἀπὸ τὴν Κέρκυραν. Εὐρίσκομαι μὲ πενήντα ἑξήντα ἀνθρώπους καὶ ἀπεθένον ἀπὸ τὴν πείναν καὶ δὲν ἔχω νὰ πάρω οὔτε πενήντα δράμα μπουμπότα νὰ φάγω οὔτε ἐγὼ οὔτε οἱ ἄνθρωποι καὶ δὲν ἠξεύρω τί νὰ γίνωμεν τόσοι ἄνθρωποι ὁποῦ εὐρισκώμεθα. Τώρα λοιπὸν περιμένω ἕως οὗ νὰ τιμηθῇ ἡ πατρίδα μας καὶ νὰ παύσῃ ἡ τόση κατάκρισις ὁποῦ ἔλαβε ἀπὸ τοὺς Κεφαλλῆνες καὶ ἀπὸ τοὺς Πελοποννησίους, ὁποῦ καθημερινῶς μᾶς κατακρίνουν. Λοιπὸν σὰς παρακαλῶ νὰ τὰ εἰδοποιήσετε ὅλα αὐτὰ ὁποῦ τρέχουν ἐδῶ, εἰς ὅλους, καὶ ἐὰν ἔχουν εὐχαρίστησιν ἄς βοηθήσουν ἐτούτην τὴν ὥραν μὲ γενναιότητα διὰ νὰ τιμηθῇ ἡ πατρίδα καὶ νὰ παύσῃ ἡ τόση κατάκρισις, καὶ νὰ μεταστρέψῃ εἰς ἔπαινον. Τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἦλθαν ἄνθρωποι ἀπὸ τὸν Καρβασαρά καὶ μᾶς εἶπαν ὅτι θὰ διαλυθῇ τὸ σῶμα τὸ δικόν μας ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι εἶναι γυμνοὶ καὶ τετραχειλισμένοι καὶ ἀπεθάνουν ἀπὸ τὴν πείναν. Ἡ πολιορκία τοῦ Γρίβα ἐδιαλύθη καὶ κατέστρεψε χιλίους πεντακοσίους Τούρκους, 800 σκοτωμένους καὶ οἱ ἐπίλοιποι λαβωμένοι.

Στυλιανὸς Ἰερεὺς Καρὰλῆς

Ἐγὼ ἐπέτυχα τὴ συγκατάθεση τῆς Κυβερνήσεως τῆς Μεγαλειότητος γιὰ τὶς μεταρρυθμίσεις (1). Ἐγὼ τὶς ὑπέβαλα στὰ Ἐφτάνησα μὲ τὸ διάγγελμα τοῦ Δεκέμβριου τοῦ 1851. Εἶχα τὴν ἐλπίδα πὼς ἡ συγκατάθεσή μου στὶς μεταρρυθμίσεις θὰ ἀποτελοῦσε σοβαρὸ βῆμα στὴ διευθέτησιν τῶν πραγμάτων. Πλανήθηκα. Ἡ γνώμη μου δὲν ἄλλαξε ὅστερ' ἀπ' αὐτό. Συνέστησα στὴ Μεγαλειότητά της ν' ἀνταμείψει τὸν ἀρχηγὸ τοῦ Μεταρρυθμιστικοῦ Κόμματος δηλ. τὴν Ὑψηλότητά σας καὶ τὸν κόμητα Καροῦσο (2). Ἄλλοι θὰ κρίνουν ἂν παρὰ λείψα τίποτε, γιὰ νὰ μὴ γίνῃ αὐτό. Γι' αὐτὴ τὴν αἰτία ἐπέτυχα τὴν ἄδεια ἀπὸ τὸν Γραμματέα τοῦ ἀποικιακοῦ τμήματος τῆς Μεγαλειότητος νὰ δημοσιεύω τὸ διάγγελμα ποὺ μοῦ ἀπηύθυνε τὸν περασμένον Ὀκτώβριον σχετικῶς μὲ ὅσα συνέβησαν στὴν προηγούμενη Συνέλευση. Οὔτε συμβούλεψα τὴ Μεγαλειότητά της, ὅπως θὰ μοῦ ἐπέτρεπαν νὰ κάμω οἱ Συνταγματικὲς ἀρχές, νὰ καλέσει τὸ Κόμμα ἐκεῖνο ποὺ ζητᾷ τὴν ἐπιστροφή στὸ χάριτ' τοῦ 1817 (3) καὶ νὰ ζητήσῃ τὸ αἶσθημα τοῦ λαοῦ μὲ μιὰν ἄλλην διάλυση.

Ἐχω ἐκδηλώσει φανερά τὴν ὑποστήριξή μου στὸ Κόμμα, ποὺ πάντοτε μὲ μεταχειρίστηκεν τίμια, ἐπειδὴ, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἔχει τὶς περισσότερες πιθανότητες νὰ βελτιώσει τὴν πολιτικὴν κατάστασιν τῶν Νησιῶν. Σ' αὐτὰ ἡ Ὑψηλότης σας τί ἄλλο ἔχει νὰ ἀντιπαρατάξῃ ἀπὸ μιὰ σειράν ἔριδες μ' ἓναν ἄνθρωπο ἄγνωστό μου μέχρι τῆς στιγμῆς ποὺ ἡ Ὑψηλότης σας μοῦ τὸν σύστησε γιὰ τὴν ὑψηλὴν θέσιν τοῦ Γερουσιαστοῦ;

Ἡ διαγωγή τοῦ Δρακούλη εἶναι ἐπιτιμητέα καὶ χωρὶς δράση. Τὸ παραδέχομαι ἂν καὶ οἱ κατηγορίες ἐναντίον του δὲν στηρίζονται ὡς τώρα σὲ γεγονότα. Ἡ Ὑψηλότης σας ὅμως γνωρίζει πὼς γιὰ τὸ ἴδιο συμφέρον τοῦ Με-

(1) Οἱ μεταρρυθμίσεις ποὺ ἐξητοῦσαν ἦταν οἱ ἀκόλουθες:

α') Ἐτησία Σύνοδος τῆς Βουλῆς ἐπὶ δίμηνο.

β') Κανονισμὸς νέος τῶν καθηκόντων τῆς Γερουσίας. Τὰ μέλη της νὰ ἔχουν περισσότερεν εὐθύνῃ στὶς ἀποφάσεις τους καὶ νὰ ἀποφαίνονται συγχρότερα γιὰ διάφορα ἐνδιαφέροντα ζητήματα.

γ') Νὰ μὴν εἶναι ὁ Ἀρμοστής ἢ ὁ Πρόεδρος τῆς Γερουσίας ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἔλυνε ἐνδεχόμενη διχογνωμία μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ ἀνωτάτου Συμβουλίου γιὰ δικαστικὰς ἀποφάσεις, ἀλλὰ ἓνας τρίτος, Ἐφτανήσιος.

δ') Νὰ γίνῃ νόμος ποὺ νὰ κανονίζει τοὺς θεσμοὺς τῶν Νησιῶν καὶ τῶν τοπικῶν Κυβερνήσεων.

Αὐτὲς οἱ προτάσεις γίνηκαν δεχτὲς ἀπὸ τὸν Οὐάροδ ἐκτὸς ἀπὸ τὶς δύο ἄλλες περὶ Τύπου καὶ ὑψηλῆς Ἀστυνομίας.

Ὁ νόμος περὶ δημοσιογραφίας ἦταν πιεστικώτατος. Ἀπορρίφθηκαν λοιπὸν μὲ ἀγανάκτησιν ἀπὸ τοὺς ριζοσπάστες καὶ τὸ λαόν.

(2) Ὁ Καροῦσος ὡς ἐπαρχὸς Κεφαλληνίας ὡρίσασιν κυριολεκτικῶς στὶς ἐκλογὰς τοῦ 1852 γιὰ νὰ πτύχει ὁλόκληρος ὁ συνδυασμὸς του ἐκεῖ.

Ὁ Ἀρμοστής Οὐάροδς θὰ τὸν ἔκανε σάνταμοιβή Πρόεδρο τῆς Γερουσίας, ἂν δὲν ἔφερναν σοβαρὰς ἀντιρροήσεις ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Γερουσίας Δαμασκινός, ὁ Βραΐλας καὶ ὁ γενικός Βισαγγελεὺς Κουρκουμέλης, ὅτι ἡ Κέρκυρα ἔχει δικαίωμα νὰ δώσει τὸν Πρόεδρο τῆς Γερουσίας.

Τέλος ἡ θέσιν δόθηκε στὸν κόμητα Κανδιάνο Ρώμα, στὸν ὁποῖον ἀπευθύνεται ἡ ἐπιστολὴ αὐτή. Περίεργη εἶναι ἡ λεπτομέρεια τοῦ διορισμοῦ. Ὁ Καροῦσος τοῦ ἀνήγγειλε τὸ γεγονός, λέγοντάς του ὅτι πρέπει νὰ δεχθῇ, ἐπειδὴ σπουδαῖες ὑποθέσεις δὲν τὸν ἄρηναν αὐτὸν νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἀξίωμα. Μ' αὐτὸ ἤθελε νὰ δείξῃ ὅτι αὐτὸς τοῦ παραχωροῦσε τὴν θέσιν.

(3) Ἐννοεῖ τὸ Σύνταγμα ποὺ συνετάχθη ἀπὸ τὸν Μαίτλανδ.

ταρροθυμιστικού Κόμματος είναι καθήκον μου να φροντίσω ν' αποφευχθεί ένα σκάνδαλο.

Ἐκείνο πού μπορῶ νά κάμω εἶναι νά εἰδοποιήσω τὸ Δρακοῦλη πὼς στὸ ἔξης θὰ ἐπιτηρεῖται αὐστηρῶς. Σὲ πρώτη δὲ περίπτωσι πού θ' ἀνακαλύψω πὼς δὲ σεβάστηκε τὴν Ὑψηλότητά σας ἢ πὼς ἔκαμε χρῆσι τῶν δικαιωμάτων του ὡς Τοπικὸς Διευθυντῆς, ἢ ἀπομάκρυνσή του ἀπὸ τὴν ἀρχὴ θὰ εἶναι βεβαία.

Λυποῦμαι πού δὲν μπορῶ νά διορίσω Ἀστυνομικὸν Ἐπόπτη τὸ Σαρλί. Οἱ σχέσεις του μὲ χαρτοπαιχτικὰ κέντρα τὸν δυσφημίζουν. Θὰ προσπαθίσω ὅμως νά τὸν διορίσω σ' ὁποιαδήποτε ἄλλη θέσι πού θὰ μοῦ ἐπρότεινε ἡ Ὑψηλότης σας ἀλλὰ ὑπὸ τὴν ἄμεσον εὐθύνη σας.

Ὅσο γιὰ τὸν τρόπο ποῦγινε ἡ τελευταία ἀνάκρισις, συμμερίζομαι κατὰ μέγα μέρος τὴ γνώμη σας. Ἐξέφρασα γι' αὐτὸ ἐπισήμως τὴ σκέψη μου στὸν Πρόεδρο καὶ στὸ Γενικὸ Διευθυντή.

Ἀπέρριψα ἐπίσης τὸν προβιβασμὸ τοῦ λοχία Θεοχάρη καὶ διέταξα τὴ μετάθεσή του σ' ἄλλο νησί. Ὁ Ἐπόπτης πού θὰ διορισθεῖ στὴ θέσι τοῦ Σαρλί θὰ εἶναι ἀπὸ τὴν ἀστυνομία Κερκύρας ἢ Κεφαλληνίας.

Σχετικῶς μὲ τοὺς νεοδιορισθέντες ἀπὸ τὴν Ὑψηλότητά σας ὑπαλλήλους πιστεύω πὼς ὁ Τοποτηρητῆς εἶχε δίκαιο πού φρόντισε νά ζητήσῃ πληροφορίες. Ὁ νόμος τοὺς βάζει ὑπὸ τὴν ἄμεση ἐπίβλεψη τοῦ Λόρδου μεγάλου Ἀρμοστοῦ, αὐτοὶ δὲ ἀνήκουν σὲ μιὰ τάξι πού ἡ Ὑψηλότης σας δὲν μπορεῖ νά γνωρίζει καλά.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἔρευνας ἦταν πὼς δὲν ἤξεραν νά διαβάσουν.

Καλύτερα λοιπὸν πού διαλευκάνθηκε ἀπὸ πρὶν τὸ ζήτημα καὶ ἔτσι δὲν ἔγιναν διορισμοὶ πού λίγο θὰ σᾶς τιμοῦσαν, καὶ πού στὸ τέλος τὴν εὐθύνη τους θὰ ἔφερνα ἐγώ. Ἡ Ὑψηλότης σας λέει πὼς δὲν εἶμαι ὑπεύθυνος, ἐπειδὴ οἱ τελευταῖες μεταρρυθμίσεις τοῦ Συντάγματος ἀφήνουν ὅλη τὴν εὐθύνη καὶ τὴν ἐξουσία στὸν Πρόεδρο πού θὰ ἐξέλεγα.

Ἄν βασιστοῦμε σ' αὐτὴ τὴν ἀρχὴ εἶναι δικαίωμα τῆς Ὑψηλότητός σας νά μοῦ προτείνει τὴν ἄμεση ἀπόλυση ἀπὸ τὴν Ἀστυνομία καὶ τὸ Ὑγειονομεῖο ὅλων ἐκείνων πού θεωρεῖ ὡς ἀντίθετους μὲ τὸ καθεστῶς, καὶ μὲ τὴ συναίνεση τῆς Γερουσίας, τὸ διορισμὸ ἐκείνων πού θὰ συσταίνατε.

Εἰς τὸ ἔξης ἐπίσης, ἀπὸ τὴν Ὑψηλότητά σας νά καθοδηγοῦνται τὰ πολιτικὰ τμήματα τῆς Ἀστυνομίας δηλ. γραφειοκρατικὲς θέσεις.

Ἡ Ὑψηλότης σας φρονεῖ, πὼς αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος τρόπος νά ἐπανέλθῃ ἡ ἁρμονία μὲ τὴν Κυβέρνησι. Τότες τὰ Ἐφτάνησα θὰ προσδέξουν θὰ γίνουν πράγματα τέτοια πού θὰ δοξάσουν τὴν Ἀρμοστίαν μας καὶ θὰ σφίξουν τοὺς δεσμοὺς τοῦ Προστατευόμενου λαοῦ μὲ τὸν Προστάτη. Δὲν θὰ μπορούσα νά δεχθῶ αὐτὴ τὴ μεταρρύθμιση χωρὶς συζητήσεις σὲ μιὰ στιγμὴ πού ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο εἶχαμε τόση ἀποθάρρυνσι, ἀφοῦ δὲν μοῦ δίνετε οὔτε μιὰ ψήφον ὡς στήριγμα τῆς πολιτικῆς πού ἐτοιμαζόμουν ν' ἀκολουθήσω.

Ἐγὼ συνέστησα στὴν Μεγαλειότητά της, νά σᾶς δώσει τὴν ἀνώτερη θέσι στὰ Ἐφτάνησα. Προτιμῶ νά δώσω δείγματα καλῆς πίστεως καὶ συντηρητικότητος ὡς τὸ τέλος.

Θὰ Σᾶς πῶ ἀκόμη, πὼς ὁλόκληρο τὸ πνεῦμα τοῦ ὑπομνήματος δείχνει μιὰ κακὴ ἀντίληψη τῆς μεταξὺ μας θέσεως. Ἄν ἡ Ἴονιος Γερουσία ἦταν πραγματικὰ ὑπεύθυνη, μιὰ Γερουσία πού ν' ἀντιπροσώπευε τὰ αἰσθήματα τῆς πλειονότητος τῶν ἐκλογέων, θὰ ἦταν φυσικὸ καὶ δίκαιο, μιὰ Κυβέρνησις σχηματισμένη κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο νά ἔχει ἀπόλυτο δικαίωμα στοὺς ἀνθρώπους πού εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσία της.

Στις συζητήσεις μὲ τὴν ὑψηλότητά σας καὶ τὸν Μπαίλα (') ἐξέθεσα τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους θεωροῦσα αὐτὸ τὸ σύστημα ἀνεφάρμοστο.

Πιστεύω πὼς ἱκανοποιήθηκεν ἡ Ὑψηλότης σας ἀπὸ τὸ δίκαιο πού εἶχαν οἱ παρατηρήσεις μου. Ἡ Κυβέρνησί σας εἶναι ἐτοιμοθάνατη, καὶ διατηρεῖται στὴν ἐξουσία ὄχι ἀπὸ τὴ φωνὴ τοῦ λαοῦ, πού φανερώθηκε ἀπὸ τὴν ἐκλογὴ τῶν ἀντιπροσώπων του, μὰ γιὰ τὸ θέλει ἡ Προστάτιδα Βασίλισσα, ἐπειδὴ πιστεῖ πὼς ἡ πολιτικὴ πού σχηματίζει τὴν παρούσα Γερουσία δίνει τὴν καλύτερη ἐλπίδα γιὰ τὴν ἐπαναφορὰ μιᾶς Κυβέρνησις πού θὰ ἐξακολουθήσει ὅτι ἄρχισα ἐγώ.

Μιλώντας ἔτσι δὲν ἐκδηλώνω ἀντιπάθειαν ἢ δυσπιστίαν στὸ ἔδω Κόμμα ἢ σὲ κείνον τῆς Ζάκυνθος, πού εἶναι τώρα ἔξω τῆς ἀρχῆς. Ἴσως νά μὴ ἀποδειχθεῖ ἐσφαλμένη ἡ γνώμη του πὼς δώσαμε πολλὰς ἐλευθερίας στὸ μικρὸ τοῦτο λαὸ στὰ 1849.

Μιὰ καὶ ἔγινεν αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ, ἡ Ἀγγλία θὰ τὴν ἐφαρμόσει πιστὰ σ' ὅλο της τὸ πλαίσιο. Σ' αὐτὸ τὸ διάστημα ἡ Ὑψηλότης σας καὶ οἱ ἄλλοι σας νά περιμένετε ἀπὸ μένα τὴν πῶ ἐγκάρδια συνεργασία. Μὰ ὡς τὴ στιγμὴ πού θὰ εἶμαι ὑπεύθυνος γιὰ τὶς ὑποθέσεις τῆς Ἐφτάνησος, σὲ περιπτώσεις τόσο δύσκολες, ὡς πού κάθε ἔργο τῆς Κυβέρνησις θὰ ποδίζεται σὲ μένα, καὶ θὰ κρίνεται καὶ θὰ ζυγίζεται ὡς ἔργο μου ἀπὸ τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων στὴν Ἀγγλία, θάναί ἡ μεγαλύτησι ἀκρισία νά φήσω τυφλὰ στὰ χέρια σας τὴ γνώμη μου, νά βλέπω μὲ τὰ μάτια σας, νά νοθεύω τὶς προσωπικὰς φιλίες ἢ ἐχθρότητες, καὶ νά ἐπιτρέπω ἀκόμη νά γίνουν ὄργανα κομματικῆς διαμάχης οἱ θέσεις ἐκεῖνες πού εἶναι ὑπὸ τὴν ἄμεση ἐγκρισὴ μου.

Ποιὸς θὰ ἦταν ὁ σκοπὸς σας νά διορίζετε τοὺς πολιτικούς ὑπαλλήλους τῆς Ἀστυνομίας παρὰ μόνον νά θέσετε τὸ Σῶμα ἐκεῖνο στὴ διεύθυνση δύο Ἀρχηγῶν, καὶ νά κάμετε κείνους πού πραγματικὰ διευθύνουν νά περὶσθύνονται μᾶλλον στὸν Πρόεδρο ἢ στὸ Λόρδο Μέγαν Ἀρμοστή γιὰ πληροφορίες;

Αὐτὸ θάκανε τὴν οὐδέτερον αὐτὴν ἀρχὴ ἕνα ὄργανον ἀκατάπαυστης φιλονικίας πού θὰ διασάλευε τὴ δημοσίαν τάξι. Στὴν Ἀγγλίαν τὸ ξέρουν καλά. Τώρα ὅμως ἡ διεύθυνσι τῆς Ἀστυνομίας εἶναι στὰ χέρια ἀνθρώπων τελείως ἀνεξάρτητων, πού δὲν ἔχουν νά φοβηθοῦν τίποτα ἀπὸ πολιτικὰς μεταβολὰς. Ὅλα τὰ κόμματα συναίνουσι σ' αὐτό.

Ὡς πρὸς τὸ Ὑγειονομεῖον, ἐγὼ ἀποβλέπω περισσότερον στὴν ἰατρικὴ ἐπιστήμη καὶ στὴ μακρὰν ὑπηρεσίαν, παρὰ στὸ πολιτικὸ φρόνημα, ὅταν ἐννοεῖται δὲν ἔχουν τίποτα τὸ ἐπιλήψιμον στὴ διαγωγὴ τους ἀπέναντι τῆς Κυβερνήσεως. Ἐνα φανατικὸ Ριζοσπάστη ἔξαφνα ποτὲ δὲν θὰ τὸν κρατοῦσα στὴν ὑπηρεσίαν. Ἀλλὰ ποῖο δικαίωμα ἔχω νάπολύσω ἕνα φιλήσυχον καὶ σεβαστὸν ἄνθρωπον ὁποῖος μοῦ λέει τίμια πὼς οἱ μεταρρυθμίσεις τοῦ Λόρδου Σίτωγος ἔγιναν πολὺ γρήγορα, καὶ πὼς τὰ Ἐφτάνησα θὰ ἦταν εὐτυχέστερα, καὶ ἡ Κυβέρνησις καλύτερη, ἂν ἡ Προστάτρια Βασίλισσα κρατοῦσε περισσότερα δικαιώματα; Ἐπειτα αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ δική μου γνώμη. Κοιμᾶμαι σὲ στρώμα ἀπὸ τριαντάφυλλα τρία χρόνια τώρα. Ἐχὼ καμμιὰ πιθανότητα πὼς ἡ πολιτικὴ πού ἀκολουθῶ τώρα μὲ τὴ συμβουλὴ τῆς Ὑψηλότητός σας καὶ τοῦ Μεταρρυθμιστικοῦ Κόμματος, θὰ θριαμβεύσει; Ἐχει τὴν ἴδια δύναμη στὴ Βουλὴ πού εἶχε πρὸ ἐνὸς χρόνου;

Γι' αὐτὸ τὸ λόγον δὲν μπορῶ νά δεχθῶ κείνον πού ἡ Ὑψηλότης σας μοῦ

4) Ὁ σοφὸς αὐτὸς Κερκυραῖος, ἀρχηγὸς τοῦ Μεταρρυθμιστικοῦ κόμματος στὴν πρωτεύουσα τῶν Νησιῶν, μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Μεταρρυθμιστοῦ εἶχε. Στὴν οὐσίαν δίκαια θὰ μπορούσε νά καταλάβει τὴν πρώτη θέσι μεταξὺ τῶν Ριζοσπαστῶν.

προτείνει νὰ εἶστε ἀπὸ πάνω μου σὰν Ἀντιβασιλεὺς μου. Εἶμαι ὑπεύθυνος ἀπέναντι τῆς Βασίλισσας καὶ τῆς κοινῆς Ἀγγλικῆς γνώμης. Δὲν ἔμπορῶ ν' ἀφήσω νὰ διαδοθῇ πὼς στοὺς δικαστικούς διορισμούς, ἔδωσα σὲ Σᾶς περισσότερη σημασία, ἀπ' ὅτι ἔδινα πρὶν στοὺς ἄλλους. Εἶναι τὸ μόνο ἐπιλήψιμο σημεῖο ποὺ οἱ ἐχθροί μου σκέφτονται νὰ μοῦ ἐκτοξέψουν. Γιὰ τοῦτο ἡ Ὑψηλότης Σας, ἃς μοῦ τὸ συγχωρήσει ποὺ θὰ τὸ πῶ, γιὰ ὁποιαδήποτε μεταβολὴ γίνεται στὴ Ζάκυνθο ἢ ἄλλου, πρέπει νάχει πρῶτα τὴ γνώμη μου.

Οὐδέποτε ἐπεχείρησα, σ' ὁσοδήποτε σοβαρὰ περίπτωσι, ν' ἀναγκάσω τὸ Κόμμα ποὺ εἶναι τώρα στὴν ἐξουσία ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸν προορισμό του, ἢ νὰ παύσει νὰ εἶναι ἄρρηκτα δεμένο μὲ τις ἀρχές ποὺ ἔχει. Ὅσο γιὰ Σᾶς προσωπικά, πάντοτε ἔδειξα προθυμία στὶς ἐπιθυμίες σας ἔστω καὶ ἂν δὲν ἀποδείχτηκε πὼς ἐπιζητούσατε τὸ καλύτερο τόσο γιὰ τὸν ἑαυτὸ Σας, ὅσο καὶ γιὰ τὸν τόπο Σας. Ἔτσι εἶμαι πρόθυμος νὰ συνεργαστοῦμε καὶ στὸ μέλλον. Ὅχι ὅμως γιὰ χάρι Σας ν' ἀφήσω ὅλη τὴν ἐξουσία ποὺ μοῦ ἀνήκει. Οὕτε μπορῶ νὰ συστήσω στὴ Μεγαλειότητά της ν' ἀκολουθήσει ἀνεπιφύλακτα ἓνα Κόμμα πρὶν ἰδεῖ μιὰ σταθερότερη κατεῦθυνση στὶς ὑποθέσεις, μιὰν ἐκδηλωμένη κοινὴ γνώμη ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς του.

Τὸ καλύτερο ποὺ ἔχετε νὰ κάμετε εἶναι νὰ συνενεοῖστε μαζί μου ὅσο τὸ δυνατό συχνότερα καὶ εὐλικρινέστερα. Νὰ μοῦ πῆτε τίς ἀπόψεις Σας καὶ τίς ἀπόψεις τῆς Γερουσίας σχετικῶς μὲ τὴ νέα κατάσταση ποὺ παρατηρεῖται στὰ Νησιά.

Σᾶς προσκαλῶ ἀκόμη νὰ μοῦ προτείνετε τὸ μέτρο, ἐκεῖνα κοινῆς ὀφελείας ποὺ θὰ δοξάσουν τὴν Ἀρμοστίαν μου ἔδω καὶ θὰ συσφίξουν τοὺς δεσμούς τῆς Προστατίας Βασίλισσας μὲ τὸν Προστατευόμενο λαό. Δὲν ἔδειξα ποτέ δυσφορία γιὰ παρόμοιες συζητήσεις μὲ κανένα Κόμμα.

Συσταίνω ἀκόμη στὴν Ὑψηλότητά Σας νὰ ἐπισπεύσει τίς κανονικὲς Συνεδριάσεις τῆς Γερουσίας, ποὺ τελευταῖα διακόπησαν δίχως καμμίαν αἰτία. Οἱ τοπικὲς Κυβερνήσεις δίκαια παραπονοῦνται γι' αὐτό. Ἐμποδίζει τὴν πρόοδόν τους καὶ ζημιώνει τὰ συμφέροντά τους.

Κατὰ τὴ γνώμη μου, μὲ αὐτὰ τὰ μέσα, τὸ εἰς τὴν ἐξουσία Κόμμα, θὰ ἡσυχάσει τὰ ἐξημιμένα πάθη, καὶ θὰ ἐδραιώσει στὸν τόπο τὸ χαρακτῆρα τῆς δικαιοσύνης. Αὐτὸ θὰ δώσει βαρύτητα στὶς συστάσεις Σας σὲ προσεχῇ Συνέλευση, γιὰ ζητήματα ἅλστα ἀκόμη σχετικῶς μὲ τὸ Ἰόνιο Σύνταγμα. Ἐξεδήλωσα δημοσίᾳ τίς ἀπόψεις μου γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Ἐπιθυμῶ ἓνα Σύνταγμα ἐλεύθερο μὲ τὴν ἥσυχον καὶ κανονικὴ διατήρηση τῆς Ἀγγλικῆς Προστασίας.

Πιστεύω, πὼς γιὰ τὴν τωρινὴν κατάστασι τῆς Ἀνατολῆς καμιά πολιτικὴ δὲν ἔτο καταλληλότερη γιὰ τὰ Ἐφτάνησα γιὰ μιὰ συνεργασία τῶν πιὸ διακεκριμένων Πολιτῶν τῆς. Τὸ λάθος δὲν εἶναι δικό μου ἂν παραμελοῦνται κάποτε τὰ κοινὰ συμφέροντα ἀπὸ τίς τοπικὲς ἀντιζηλίες καὶ τὰ προσωπικά πάθη, αὐτὲς τίς δυὸ μάλιστα τῶν μικρῶν αὐτῶν τόπων. Ἐκαμα ὅτι μοῦ ἦταν δυνατό, μεσολάβησα ν' ἀπομακρύνω τίς ἀφορμὲς τῆς δυσπιστίας, νὰ τοὺς ἐξηγήσω τὴν ἀνάγκη τῆς ἀλληλοβοήθειας. Μὲ λύπη προσθέτω, πὼς τὸ ὑπόμνημά Σας μ' ἔπεισε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο, πὼς ἡ προσπάθειά μου αὐτὴ εἶναι πολὺ δύσκολη.

Ἐχῶ τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι τῆς ὑψηλότητάς Σας ταπεινὸς καὶ ἀφοσιωμένος δοῦλος.

H. Ward.

Ο ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΘΕΙΡΣΙΟΣ

Ο Φιλελληνισμὸς τοῦ σοφοῦ Γερμανοῦ

Λίγες ἡμέρες πρὶν νὰ δολοφονηθῇ τόσο βάρβαρον καὶ τὸσον ἄγρια ὁ ἄκακος καὶ εὐγενικὸς Κυβερνήτης, ὁ πρῶτος πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, ποὺ μαζί του ἐδολοφονήθηκε τότε καὶ αὐτὴ, εἶχε δεχτεῖ στὸ Ναύπλιο, τὴν πρώτη Ἑλληνικὴ πρωτεύουσα, τὸν ἐνθουσιώδη φιλέλληνα καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστήμιου τοῦ Μονάχου τῆς Βαυαρίας, Εἰρηναῖο Θεΐρσιον.

Ὁ σοφὸς Γερμανὸς κατέβηκε τότε γιὰ πρώτη φορὰ νὰ περιηγηθῇ τὴν Ἑλλάδα, ἐλεύθερη πιά τώρα, σύμφωνα μὲ τοὺς θερμότερους πόθους του, νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ θαυμάσῃ ἀπὸ κοντὰ τὸν οὐρανὸ τῆς, τὰ μνημεῖα τῆς, τὴν παλιὰ καὶ τὴ νέα ζωὴ τῆς.

Ὁ ἴδιος μαζί μὲ τ' ἄλλα του ἐπίσημα συστατικὰ γράμματα, ἔφερε στὸν Κυβερνήτη Καποδίστρια καὶ μιὰ ἀναφορὰ ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες, σπουδαστὲς καὶ ἰδιῶτες, ποὺ βρίσκονταν τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνη στὸ Μόναχο. Ἡ βαθύτατη συγκίνηση καὶ εὐγνωμοσύνη, ποὺ ἐμπνέουν τὸ συστατικὸ αὐτὸ γιὰ τὸ μεγάλο Γερμανοφιλέλληνα, μπορεῖ νὰ δώσει τὸ μέτρο τῆς ἀπέραντης ἀγάπης του καὶ τοῦ θαυμασμοῦ του γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ἀντιγράφω ἔδω πιστὰ τὴν περιεργὴ αὐτὴ ἀναφορὰ στὸν ἀείμνηστο Καποδίστρια τῶν ξενιτεμένων τότε Ἑλλήνων τοῦ Μονάχου ἢ «Μοναχίου», ὅπως φαίνεται ἔλεγαν καὶ ἔγραφαν τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη τὴν πρωτεύουσα τῆς Βαυαρίας, καὶ γιὰ τὸ ἱστορικὸ τῆς περιεχόμενο, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν παράξενη γλωσσικὴ μορφὴ τῆς.

Τὸ γράμμα τῶν Ἑλλήνων τοῦ Μονάχου.

«Ἐξοχώτατε Κυβερνήτα. Οἱ ἐνταῦθα παρεπιδημοῦντες Ἕλληνες θεωροῦντες τὸν γνήσιον φίλον τοῦ ἡμετέρου γένους, τὸν εὐγενὴ Ἀδελικὸν Σύμβουλον καὶ Καθηγητὴν Κύριον Εἰρηναῖον Θεΐρσιον, ἀποδημοῦντα εἰς τὴν ἡμετέραν πατρίδα χάριν περιηγήσεως, ἐνομίσαμεν χρέος ἡμῶν ἀπαραίτητον, νὰ τὸν συνοδεύσωμεν μὲ τὴν παροῦσαν ἡμῶν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα, παρακαλέσαντες θεομῶς τὴν εὐγένειάν του νὰ ἀξιώσῃ νὰ τὴν δεχθῇ, ὡς δέγμα τῆς πρὸς αὐτὸν μεγάλης ἡμῶν εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν πρὸς πάντας ἡμᾶς εὖνοιαν καὶ περίθαλψιν του.»

«Δὲν εἶναι ὁ σκοπὸς μας νὰ ἐκθέσωμεν ἐνταῦθα τὴν ἀξίαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀγῶνας τοῦ σεβασμίου τούτου ἀνδρός. Διότι ἡ Ἑλλὰς τοὺς γνωρίζει καλῶς, καὶ μαρτύριον τούτου εἶναι ἡ δωρηθεῖσα αὐτῷ παρ' αὐτῆς πρὸ χρόνων πολιτεία. Ἐξαιρέτως δὲ ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης γνωρίζει διὰ τῶν κατὰ μέρος φιλελλήνων οὗτος μάλιστα δύναται νὰ ὀνομασθῇ ὁ θερμότερος φίλος καὶ εὐεργέτης αὐτῶν, διότι πρῶτος οὗτος ἐκίνησε τὸν κάλαμόν του μὲ ζῆλον πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων, πρῶτος ἀνέγνωσε τὴν φωνὴν τοῦ προτρέποντος, παρακαλῶν καὶ κατὰ πάντα τρόπον πείθων τὸ φιλόανθρωπον ἔθνος τῶν Γερμανῶν εἰς βοήθειαν τῶν ἀναξιοπαθούντων Ἑλλήνων, καὶ ἐστάνη τὸ πρῶτον ἐλατήριον, τὸ ὁποῖον ἐκίνησε πολλοὺς καὶ μεγάλους εὐεργέτας τῆς Ἑλλάδος νὰ πράξωσι πολλὰ καὶ μεγάλα καλὰ εἰς αὐτὴν ἐν καιρῷ τῶν μεγίστων ἀναγκῶν τῆς, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἀποσιωπώμεν ὅλα ταῦτα ὡς μακροτέρου λόγου ἔργον.»

«Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποσιωπήσωμεν καὶ τὴν εὐλικρινὴ εὖνοιαν, καὶ τὰς καθημερινὰς χάριτας, τὰς ὁποίας αὐθορμητῶς χορηγεῖ πρὸς πάντας ἡμᾶς τοὺς

ἐνταῦθα διατρίβοντας. Ἡ ἐντιμος αὐτοῦ οἰκία εἶναι τοῖς πᾶσι κατὰ πᾶσαν ὥραν ἀνοικτή, καὶ ἡ εὐγενεία του ὑποδεχόμενος πάντας εὐμενῶς, συμβουλεύει μὲ συνέσει καὶ εὐλαχέρειαν ἕκαστον εἰς τὰ συμφέροντά του, προστατεύει μὲ ζῆλον τοὺς πάντας εἰς τὰς ἀνάγκας των, ἀγωνιζόμενος νὰ γίνῃ εἰς ὅλους ὠφέλιμος, καὶ ἐξαιρέτως νὰ ἐμπνέῃ μὲ τὰς σοφῆς νοουθεσίας εἰς τὰ ἐνταῦθα σπουδάζοντα μειράκια ἀρετῆς καὶ φιλοτιμίας περὶ τὴν σπουδὴν φρονήματα, καὶ χαίρων φιλοστόργως διὰ τὰς προόδους των, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ εὐγενεία του εἶναι ὁ ἐνθερμος ἡμῶν κοινὸς ἐνταῦθα προστάτης.

Διὰ ταῦτα καὶ πλήρεις εὐγνωμοσύνης ἀναγγέλλομεν ταῦτα εὐχαρίστως εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν μητέρα, τὴν σεβαστὴν λέγω, Κυβέρνησιν, νομίζοντες τοῦτο ἀπαραίτητον χρέος μας, διὰ νὰ δειξώμεν εἰς τὸν σεβάσμιον τοῦτον συμπολίτην μας, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐξεύρουσι νὰ τιμῶσι τοὺς εὐεργέτας, καὶ αἰσθάνονται ζωηρῶς τὰ τῇ εὐγνωμοσύνης αἰσθήματα.

Ἐνθ' δὲ δημολογοῦμεν ταῦτα παρρησία περὶ τοῦ ἀξιοτίμου τούτου ἀνδρός, προσφέρομεν τὸ βαθύτατον σέβας καὶ δὴν ἡμῶν τὴν ὑπόκλησιν εἰς τὰς πατρικὰς προσταγὰς.

Ἐν Μοναχίῳ τὴν 14 Αὐγούστου 1831.

Τῆς Υ.Ε., Σεβαστὴ Κυβερνήτις τῆς Ἑλλάδος, ταπεινότητοι καὶ εὐπειθέστατοι οἱ ἐν Μοναχίῳ Ἕλληνες, Ἀρχιμανδρίτης Μισαήλ Ἀποστολίδης, Φ. Ι. Θεταλομάνης Κ. Κοντογόννης. Π. Κόβας. Π. Καλημέρης. Ι. Δοξαράς. Ε. Κόκκινος. Π. Σουμαρίπας. Ν. Κοτζιάς. Δ. Σαχίνης. Ν. Λωρέντης. Σ. Ο. Ἰασονίδης. Ι. Μ. Ἰωαννοῦλης. Ι. Π. Χ. Βερώνης. Ι. Ἀντωνιάδης. Ι. Ἀπαλύρας. Ι. Α. Ποτίκης. Χ. Νικολαΐδης. Α. Λωρέντης. Ι. Φωτιάδης. Χ. Ι. Ἀνδρῆς. Ι. Καρπούνης. Α. Μ. Βότσαρης. Α. Μιαούλης, Ν. Μιαούλης Α. Σαχτούρης, Α. Ρένδης. Κ. Στοιρνάρης».

Διαταγὴ τοῦ Καποδίστρια γιὰ τὸ Θείριο

Ὁ Κυβερνήτης Καποδίστριας δολοφονήθηκε τὸ πρωὶ τῆς 27 τοῦ Σεπτεμβρίου 1831. Δεκαπέντε περίπου ἡμέρες πρὶν νὰ δολοφονηθεῖ, ὑπόγραφε γιὰ τὴν περιοδεία τοῦ Θείριου στὴν Ἑλλάδα, τὸ παρακάτω ἱστορικὸ ἔγγραφο.

«Ἑλληνικὴ Πολιτεία. Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος. Ἀριθ. 2,652 Ἐγκύκλιος. Πρὸς τοὺς Πολιτικούς Διοικητὰς καὶ Στρατιωτικούς Ἀρχηγούς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας.

«Ὁ Ἀδελφὸς Σύμβουλος τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Βαυαρίας, καὶ Προφύσω τοῦ ἐν Μοναχίῳ Πανεπιστημίου Κύριος Εἰρηναῖος Θερίσιος ἐπιφέρει τὴν παροῦσαν.

«Ὁ γνωστὸς οὗτος ἀνὴρ εἰς τὴν σοφὴν Εὐρώπην διὰ τὰ φῶτα του, καὶ ἀγαπητὸς εἰς τοὺς Ἕλληνας δι' ὅσα ἐξ ἀρχῆς διεπράξατο ὑπὲρ αὐτῶν πολλὰ καὶ μεγάλα καλὰ, ἤλθε νεωστὶ εἰς τὴν φίλην του Ἑλλάδα διὰ πόθον περιηγήσεως, ἐφοδιασμένος μὲ συστατικὰ τῆς Α.Μ. πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.

«Ἐπιθυμοῦντες διὰ ταῦτα νὰ λάβῃ ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἑλλήνων δείγματα τῆς πρὸς τὸν Σ. Μονάρχην εὐγνωμοσύνης τοῦ ἔθνους, καὶ τῆς πρὸς τοὺς εὐεργέτας τιμῆς, οἷς διατάττομεν νὰ τὸν ὑποδεχθῇ μετὰ πάσης φιλοφροσύνης, συνοδεύοντες μὲ τὴν ἀναγκαίαν στρατιωτικὴν φρουρὰν εἰς τὴν περιήγησιν τῶν ὑπὸ τὴν διοίκησίν σας τόπων καὶ χορηγοῦντες ὅλας τὰς δυνατὰς εὐκολίας εἰς τὴν ὁδοιπορίαν του, καὶ εἰς τὰς ὁποίας μέλλει νὰ ἐπιχειρηθῇ ἀνασκαφὰς πρὸς ἀνακάλυψιν Ἑλληνικῶν ἀρχαιοτήτων. Ἐν Ναυπλίῳ, τῇ 13 Σεπτεμβρίου 1831. Ὁ Κυβερνήτης, Ι. Α. Καποδίστριας. Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαίδευσως Γραμματεὺς, Ν. Χρυσόγελος.»

Ἀθήνα 56/11/1931.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΗΣ

BIBLIOGRAPHIE IONIENNE

(Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις)

57.—Ἱστορία σύντομος τοῦ Σουλίου καὶ Πάργας, περιέχουσα τὴν ἀρχαιότητα αὐτῶν καὶ ἡρωϊκοὺς μετὰ τῶν Τούρκων πολέμους καὶ μάλιστα τοὺς τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, κατοίκου τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἡγεμόνος τῆς Γραικίας καὶ Μακεδονίας. Ἐν Παρισίοις, κατὰ τὸ 1803.

Εἰς 8ον, Τόμοι 2, σελ. 123 ἀπρότεροι. Ὁ Α'. τόμος περιλαμβάνει τὴν ἱστορίαν τοῦ Σουλίου, περατοῦται δὲ εἰς τὴν σελ. 79' ἐν ἀρχῇ τοῦ τόμου τοῦτον ὑπάρχει προσφώνησις τοῦ συγγραφέως Χριστοφόρου Περόβαϊβου, κρυπτομένου ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Στέφανος Ἀναγυράσιος, πρὸς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, ἀκολουθοῦσι δὲ ἐξάστιχα ἱεροσελεῖα ὑπὸ τοῦ λογίου Ἰερέως Ἀνδρέου Ἰδρωμένου, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ἀνδρόνικος Ὀλύνθιος. Ὁ Β', τόμος περιλαμβάνει τὴν ἱστορίαν τῆς Πάργας ἀπὸ τῆς σελ. 81 μέχρι τέλους. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο μετετυπώθη τὸ δεύτερον ἐν Βενετίᾳ κατὰ τὸ 1815, τὸ τρίτον δὲ ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ 1857 ἐπανέβη καὶ διορθώθη κατὰ τὸ λεκτικὸν ὑπὸ τοῦ ἰδίου συγγραφέως· ἄξιον ὅμως περιοριεῖται εἶναι, ὅτι ὁ σ. ἐν τῷ προλόγῳ τῆς τρίτης ἐκδόσεως ἀναφέρει μίαν μόνον ἔκδοσιν προγενεστέραν, ἣς ἐκλειψάσης—ἐκρίνεν ἀναγκαῖον κατὰ παρακίνησιν πολλῶν ὁμογενῶν νὰ δευτεροτυπώσῃ.

58.—Soepe la necessità di un Codice per li giudizi criminali delle isole Jonie, dissertazione di Pietro P. Petrizzopulo Leucadio. Corfù, nella stamperia del Governo 1817.

Εἰς 8ον, σελ. 16, ἐν σ. 3—5 ἀφιέρωσις τοῦ συγγραφ. εἰς τὸν εὐγενὴ κύριον τῆς νήσου Λευκάδος Πατρίκιον Ρόος. (Βλέπ. καὶ Π. Λαμπρόν ἐν «Χρυσολίδι» ἀρ. 96 σ. 625).

59.—Ἡ Ἑπτάνησος. Ἱστορία, κυβερνήσεις, νομοθεσία: (Ἀποθήκη τῶν ὀφελίμων γνώσεων). Σμύρνη 1841.

Εἰς 8ον μικρόν; Τόμ. 5ος σελ. 5, 29, 47, 77, 98, 133 περιέχονται σύντομοι περιγραφαὶ τῶν Ἰονίων νήσων. (Βλέπ. Α. Μηλιαράκη. Νεοελληνικὴ Γεωγραφ. Φιλολογία σ. 79, ἀρ. 910).

60.—Παυσανίας ἡ περὶ καταχρήσεως, γαρτοπαιξίας καὶ λοιπῶν παιγνιδίων διασκεδαστικῶν λεγομένων (ὀπισθεν). Ἐν Ἀθήναις, τὴν 8 Δεκεμβρίου 1866. Ἀναστ. Μαυροκέφαλος.

Εἰς 8ον, σελ. 7, ἀνευ προμετώπης· τὰ τοῦ διαλόγου πρόσωπα: Πανσάνης, Βασίλειος, Νικόβουλος, Ἀράτος, καὶ Κλεοτίμος.

61.—Μελέτιος ἡ περὶ ποιητικῆς καὶ ὁμηρικῆς ἀκαταλλήλου, καταλληλογαμίας καὶ ἐγκαίρογαμίας. (ὀπισθεν). Ἐν Ἀθήναις, τὴν 8 Δεκεμβρίου 1866. Ἀναστ. Μαυροκέφαλος.

Εἰς 8ον, σελ. 8, ἀνευ προμετώπης· τὰ τοῦ διαλόγου πρόσωπα: Μελέτιος, Νικόλαος, Δημήτριος, Μιχαήλ καὶ Βασίλειος.

62.—Ἐπιστολαὶ τῆς Ἑνετίας, ἡτοι ἱστορικὴ σύνοψις ἀπάντων τῶν γενονότων ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι τῆς ὑπὸ τοῦ Βοναπάρτου καταλύσεως τῆς Δημοκρατίας, ὡς ἐπίσης ἀφήγησις τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τοῦ τόπου, βιογραφίαι ἐνδόξων ἀνδρῶν κλπ. μεταφρασθεῖσαι ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ Δ. Σ. Λαυράγκα. Τόμος Α'. Ἐν Κεφαλληνίᾳ, τυπογραφεῖον ἡ «Ἠχώ» 1878.

Εἰς 8ον, σελ. 55 καὶ μία λευκή.

63.—Χωρογραφικός χάρτης Κεφαλληνίας και 'Ιθάκης, έκδοθεις υπό Γεωργ. Ν. Καλλινίκου 1890. Λιθ. Κ. Γρουνδμαν, 'Εν 'Α θ ή ν α ι ς.
Διαστ. 0,24×0,32 εκ. μ.

64.—Originalkarte der insel Zante, and grund der Englischen Seekarte und der Beobachtungen des prof. Dr G. Partsch. Entworfen und gezeichnet von Dr Karl Pencker. (κάτω) Gotha: justus perthes 1891. Red. v. Dr B. Hass eustein aut. v. C. Schmidt.

(Peter manus Geographische Mitteilungen).

Διαστ. 0,36×0,44 εκ. 4. Κλ. 1:100.000.

ΔΙΟΝ, ΠΑΠΑΓΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Δ. ΓΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΙ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΑΙΟΙ ΣΤΗ ΖΑΚΥΝΘΟ

Τὰ τελευταῖα λείψανα ἀπὸ τὴν προεπαναστατικὴ οἰκογενειακὴ ἐγκατάστασι τῶν Κολοκοτρωναίων στὴν Ζάκυνθο, τὰ παρέλαβε, κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1862, ὁ στρατηγὸς Γενναῖος Κολοκοτρώνης, γιῶς τοῦ γέροντος τοῦ Μωρηᾶ, πρῶτος ὑπασπιστὴς καὶ τελευταῖος πρωθυπουργὸς τοῦ βασιλέως 'Οθωνος.

Τὰ λείψανα ἐκεῖνα ἦσαν τὰ κόκκαλα τῆς μάννας του, τῆς πρώτης καὶ νόμιμης γυναῖκας τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, θυγατέρας τοῦ περιφημοῦ Καρούσου, προεστοῦ ἀπὸ τὸ Λεοντάρι τῆς Κυνοῦρας. 'Ο πατέρας τῆς, στὰ παλὰ προεπαναστατικὰ χρόνια εἶχε κατατομηθῇ ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια ὅλης τῆς οἰκογενείας του κατὰ διαταγὴν τοῦ αἰμοβόρου Σαλτάμπαση πασσᾶ τοῦ Ναυπλίου. Τότε, ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, εἰκοσι χρόνων παλληκάρι μόλις βγαλμένο στὸ κλαρί, ἐπαντρεύθηκε τὴν κόρη τοῦ Καρούσου, Αἰκατερίνη, μὲ τὴν ὁποίαν ἀπέκτησε τὸν Γενναῖο, τὸν Πᾶνο ποὺ σκοτώθηκε στὸν ἐμφύλιον πόλεμον ἔξω ἀπὸ τὴν Τριπολιτσά καὶ τὸν Κολλίνο, ποὺ τὸν ἐπάντρεψε, στῆς παραμονὲς τοῦ αἰφνιδίου θανάτου του, μὲ τὴν φαναριώτισσα, πριγκιπέσσα Ραλλοῦ Καρατζᾶ, θυγατέρα τοῦ παλαιοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας. 'Απὸ τ' ἀγόρια του ὅμως, ὅπως ἐξάγεται ἀπὸ τὴν βιογραφίαν του ποὺ ἔγραψεν ὁ ἴδιος μὲ τ' ἀπλᾶ του λόγια, προηγεῖτο καὶ μία κόρη ποὺ ἐπάντρεψε, στὴν Μεγάλῃ Καστάνισσα τῆς Μάνης, μὲ τὸν γιὸ τοῦ προεστοῦ Δουράκη.

Μετὰ τὸ 1806, τὴν ἐποχὴν, δηλαδή, ποὺ κατεδιώκοντο στὴν Πελοπόννησο, μὲ ἱρσδέδες τοῦ Σουλτάνου, οἱ ἀποστάτες ραγιάδες καὶ ἰδίως οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἄρμάτων, ὁ Κολοκοτρώνης μετέφερε καὶ ἐγκατέστησεν ὁλόκληρην τὴν οἰκογένειάν του στὴν Ζάκυνθο, ὅπου ἀνετράφησαν καὶ ἐμεγάλωσαν τ' ἀγόρια του καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἐξεκίνησαν, ἀργότερα ἀκολουθώντας τὸν πατέρα τους στὸν μεγάλον ἀγῶνα.

Στὴν περιπετειώδη, ὅμως, ζωὴ τοῦ πολεμάρχου, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς οἰκογενειακῆς του ἐγκαταστάσεως στὴν Ζάκυνθο, ἡ διάφορος στρατιωτικὴς του ὑπηρεσίαις πρὸς τὸ ἐπτανησιακὸν κράτος, ἀναφέρονται μαζὺ μὲ μία περιέργη παρένθεσι τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ χασάπη, ποὺ ἐξήσκησεν ὁ Κολοκοτρώνης στὸ ὠραῖο νησί. Καὶ αὐτό, ὡς φαίνεται, ἔγινε ἀπὸ μεγάλη βιοτικὴ ἀνάγκη, πολὺν καιρὸ προτοῦ νὰ σηκωθοῦν τ' ἄρματα τοῦ Μωρηᾶ καὶ τῆς Ρούμελης.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς φθονεροὺς ἐχθροὺς τοῦ γερο-Κολοκοτρώνη, τοῦ κτυ-

ποῦσαν κάπου-κάπου, ἐπάνω στὴ διαμάχη, ὅτι » ἀπὸ χασάπης τῆς Ζακύνθου ἔγινε στρατηγός » καὶ ὅτι «κατόπιν ἀφέντεψε καὶ ἐμπῆκε στοὺς ἀρχοντικούς κύκλους τοῦ Ναυπλίου καὶ τῆς 'Αθήνας». 'Ενας ἀπ' αὐτοὺς, ὁ στρατηγὸς Μακρυγιάννης, περιγράφοντας τὸν ἐμφύλιον πόλεμον στὴν 'Αρκαδία (χειμῶνας τοῦ 1824) ἀναφέρει μὲ πάθος ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης εἶπε στοὺς ἀπεσταλμένους του ὅτι «μὲ θέλει ζωντανὸ γιὰ νὰ μὲ γδάρῃ σάν πρόβατο». Αὐτὴν τὴν φράσιν ἐκράτοῦσε μέσα τοῦ ὁ Μακρυγιάννης καὶ γι' αὐτό, στὰ ἀπομνημονεύματά του προσθέτει ὅτι τὴν ἐξεστόμησε ὁ Κολοκοτρώνης «γιατὶ ἦταν χασάπης στὴ Ζάκυνθο καὶ γνώριζε τὴν τέχνη αὐτή» καὶ ἀφοῦ ἦρθε γυμνὸς εἰς τὴν 'Ελλάδα καὶ πλοῦτηναν καὶ ἔγιναν Κιαμιλμπέδες αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοί του, καθημερινῶς ἐδούλευαν τὴν πατρίδα μ' ἐμφυλίους πολέμους καὶ νέες φατρίες!...

Οἱ Γριβαῖοι, πάλι, παλαιοὶ ἐχθροὶ τῶν Κολοκοτρωναίων ἀπὸ τὸν καιρὸ τῶν Ναυπλιακῶν, ἀποκαλοῦσαν τὸν γερο-Κολοκοτρώνη χασάπη τῆς Ζακύνθου ἀκόμα καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του, ποὺ συνέβη ξημερώνοντας, 3 Φεβρουαρίου 1843, στὴν 'Αθήνα. Δύο περίπου χρόνια μετὰ τὸν θάνατόν του, πιάστηκαν σάν σκυλλιά στὴ Βουλὴ (Νοέμβριος 1845), ὁ Γενναῖος Κολοκοτρώνης καὶ ὁ Θεόδωρος ὁ Γρίβας. 'Ο τελευταῖος ἐπάνω στὴν ἑξαψὶ τοῦ ἐφώναξε:

«'Αν ἦτανε κλέφτης ὁ πατέρας του, οἱ ἄλλοι ἦταν ἄρχοντες, κοτζαμπασήδες καὶ ἀφεντάδες! 'Εμεῖς δὲν εἴμαστε Κλέφτες! 'Αμ! βέβαια! 'Ούτε κλέφτες εἴμαστε ποτέ, οὔτε χασάπηδες στὴν Ζάκυνθο! 'Ο πατέρας του ἦταν χασάπης στὴν Ζάκυνθο καὶ ὕστερα ἔγινε στρατηγός!»

'Ὡστόσο, μὲ ὅλο τὸν θόρυβον ποὺ ἐπροκάλεσαν, στὴ Βουλὴ, αὐτὰ τὰ προσβλητικὰ λόγια τοῦ Θεοδώρου τοῦ Γρίβα, ὁ Γενναῖος Κολοκοτρώνης ἐκράτησε στάσιον ἀξιοπρεπῆ καὶ περιφρονητικὴ, ἀπέναντι τοῦ ἀντιπάλου του καὶ ὅλες ἡ συμπάθειαι τῆς Βουλῆς ἐστράφησαν πρὸς τὸν γιὸ τοῦ ἐνδόξου ἀρχιστρατήγου, ποὺ παρέμεινεν ἀθικτος ἀπὸ τὰ ταπεινὰ λόγια τοῦ ὕβριστοῦ τοῦ ἀποθαμένου μεγάλου πατέρα του.

'Η οἰκογένεια τοῦ Κολοκοτρώνη ἐκάθησε στὴν Ζάκυνθο μέχρις ὅτου ἐκηρύχθη ἡ ἐπανάστασις τοῦ Εἰκοσιένα. 'Αρκετὸν καιρὸ πρὸ αὐτῆς ἡ γυναῖκα τοῦ Κολοκοτρώνη ἀρρώστησε καὶ ἀπέθανε. Τὴν ἔθαψαν ἔξω ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ ἐξωκλήσι τοῦ 'Αγίου Γεωργίου, στὸν ἴδιον τόπον ὅπου προσήρχοντο καὶ συνεδρίαζον οἱ φιλικοί, ἐκεῖ ὅπου ἔμαθαν τὸ μυστικὸν τῆς 'Εταιρείας οἱ Κολοκοτρώνης, Νικηταρᾶς, Βασίλης καὶ Κωνσταντῆς Πετιμεζαῖοι, ἐκεῖ ὅπου ὥρμισθησαν οἱ Κολλιόπουλοι, ὁ Μαρτελάς, ὁ Πλαπούτας, ὁ Δραγῶνας, ὁ Καλύβας καὶ πολλοὶ ἄλλοι μεγάλοι παράγοντες τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος.

'Όταν ἤρχισεν ἡ 'Επανάστασις καὶ τ' ἄρματα ἀστράψαν καὶ βορόνησαν στὸν Μωρηᾶ καὶ τὴν Ρούμελη, τὰ παιδιά τοῦ γέροντος τοῦ Μωρηᾶ, ἀπεφάσισαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Ζάκυνθο γιὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ νὰ συμπολεμήσουν μὲ τὸν πατέρα τους ὑπὸ τὰς διαταγὰς του. 'Η 'Ιονικὴ κυβέρνησις ὅμως ποὺ ἐκράτει τὴν περιλάλητον οὐδετερότητα ἀπέναντι τοῦ ἀγῶνος, εἶχεν ἀπαγορεύσει τὰς ἀναχωρήσεις τῶν φιλοπολέμων Ζακυνθίων καὶ αὐτοὶ κατώρθωσαν νὰ φεύγουν μ' ἐνθουσιασμό ἀκράτητο κρυφὰ ἀπὸ τὸ νησί καὶ ν' ἀποβιβάζωνται εἰς τὰς πλησιεστέρας ἀκτὰς τοῦ Μωρηᾶ.

'Ο αὐστηρὸς ἀστυνόμος Τζέν εἶπε στὰ παιδιά τοῦ Κολοκοτρώνη:

—'Αδεια θέλετε γιὰ νὰ πάτε καὶ σεῖς στὴς κλεφτουγιᾶς τῆς Κολοκοτρωνεῖκας τοῦ πατέρα σας! Φύγετε ἀπ' ἐδῶ, μᾶρς!...

'Αλλ' οἱ νεαροὶ Κολοκοτρωνεῖδες δὲν ἔφυγαν μόνον ἀπὸ τὸ ἀστυνομικὸ κατάστημα. 'Εφυγαν καὶ ἀπὸ τὴν Ζάκυνθο κρυφὰ καὶ κατώρθωσαν σύντομα νὰ βρεθοῦν στὸ πλάϊ τοῦ πολεμάρχου πατέρα των, ἐπάνω στὴν βράσι τοῦ ἀγῶνος.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΜΙΧ. ΡΟΔΑ.—'Η ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Κώστα Κρυστάλη.
'Αλεξάνδρεια 1931 σελ. 52.

'Η γραμματολογικὴ ἔρευνα τῶν ποιητῶν τῆς περασμένης γενεᾶς, ἀρχίζει σιγά σιγά νὰ τραβᾷ τὴν προσοχὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ὧσων ξέροντες νὰ ἐχτιμήσουν τὴν προσπάθεια μιᾶς δλόκληρης ἐποχῆς ποὺ συμβολίζει τὴν αὐγὴ τῆς ἀναγέννησης τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων. 'Η ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ πάρῃ τὴν τελειωτικὴν της μορφήν, ἂν δὲν προηγηθῇ ἡ ἀπαραίτητη αὐτῇ ἐπιμέλεια γὰρ ν' ἀναλυθῇ, γνωρισθῇ καὶ τοποθετηθῇ μὲ μιὰ μέθοδο συγκριτικὴ καὶ ἱστορικὴ, ἡ ἐργασία ἐκείνων ποὺ βάλανε τὰ θεμέλια στὴ νεώτερη ἐξέλιξη καὶ πορεία τῶν νεοελληνικῆς φιλολογίας.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Μιχ. Ροδά γιὰ τὸν Κώστα Κρυστάλη, περιέχει τὴ διάλεξιν ποὺ ἔγινε στὴν Ἀθήνα (8 τοῦ Μᾶν 1926) στὸ θέατρο Κοτοπούλη γιὰ νὰ στηθῇ τὸ ἀγαλμα τοῦ 'Ηπειρώτη ποιητῆ στὴν πλατεία τῆς Ἀγίας. Καὶ ἡ διάλεξις αὕτη δὲν περιορίζεται στὰ σύντομα μιᾶς συνηθισμένης ὁμιλίας, μὰ εἶναι ἀναλυτικὴ ἔρευνα καὶ μελέτη ἀτόφια ὅλου τοῦ ἔργου τοῦ μοναδικοῦ τραγουδιστῆ τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς στάνης. Με φροντίδα, μὲ ἀγάπη, μὲ στοργὴν συγκέντρωσε ὁ κ. Ροδάς κάθε πληροφορίαν γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Κρυστάλη καὶ παρουσιάζοντας τὴν ἐποχὴν ποὺ ἔζησε κ' ἔγραψε, μᾶς διηγεῖται τίς δραματικὰς του περιπέτειας καὶ μᾶς ἐξηγεῖ τὸ χαρακτήρα καὶ τὴ σημασίαν τῆς ποιητικῆς του δημιουργίας. «Δούλευε τὴν ἡμέραν καὶ τὴ νύκτα ἔγραφε τοὺς ποιητικὸς κατακλυσμούς τῆς ψυχῆς του».

'Η καθαρηνουσιάνικη ἀντίληψις τὴν τέχνης δὲν εἶχε ἀκόμα μπορέσει ν' ἀποτιναχθῇ καὶ διαλυθῇ, καὶ ἡ σχολαστικότης θάμπωνε τὴν κριτικὴν παρατήρησιν τῶν τότε ἐπὶσημων λογίων. 'Ο Κρυστάλης σπρωγμένος ἀπὸ τὴν ἀνάγκην νὰ συντηρήσῃ τὴν ἀσθενικὴν του ὑπαρξιν, λάβαινε μέρος στοὺς Φιλαδέλφειους ποιητικὸς ἀγῶνες τῆς ἐποχῆς. 'Επαίνους μάζευε βέβαια ἀπὸ τοὺς κριτὰς, μὰ τὰ χρηματικὰ βραβεῖα τοῦ διαφεύγανε. 'Η στενότης του καὶ καλύτερη συλλογὴ «'Ο Τραγουδιστὴς τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς στάνης» (1893) παραγκωνίστηκε ἀπὸ τὸ ποίημα «'Ερως καὶ Ψυχὴ» τοῦ Στρατήγη, σὲ ἀνεγνώριστη καθαρηνουσιανὰ συνδυασμένη.

'Ενας καὶ μόνος τότες, ὁ Γαβριηλίδης, ἐντονα διαμαρτυρήθηκε μ' ἓνα πύρινον ἄρθρον του στὴν ἐφημερίδα «'Ακρόπολις», ποὺ χαραχτήριζε τοὺς φιλολογικὸς λογοκριτὰς τοῦ καιροῦ του ὡς «λογίους ἄνευ λόγου, ἐλληνιστὰς χωρὶς ἐλληνισμόν, σοφούς μετὰ περισσῆς μωρίας», χαρακτηρισμοὶ ποὺ δὲ χάσανε ἀκόμα τὴν ἐπικαιρότητα τους. 'Η φωνὴ τοῦ Ψυχάρη ἂν καὶ εἶχε προηγηθῇ (1888), δέιλαιζε τοὺς νεώτε-
ρους καὶ ἡ ἐπαναστατικὴ της ὁρμὴ δὲν εἶχε ἀκόμα ἐπιβληθῇ γενικώτερα. 'Ὅπως καὶ ἂν εἶναι ὁ πρόωρος χαμός τοῦ Κρυστάλη, τὸ μαράζι ποὺ τοῦ καταβρόχθισε τὴν ψυχὴν καὶ τὸ κορμὶ, εἶναι καὶ αὐτὸ σὲ παθητικὴ τῆς δασκαλοκρατίας ποὺ τόσα θύματα πνευματικὰ εἶδε νὰ λυγίζουν μπροστὰ στὴ δύναμιν της. Γιὰ τοῦτο, ὅσοι μελετοῦντες φροντισμένα καὶ δίκαια τὴ δύσκολη αὐτὴ περίοδο τῆς λογοτεχνίας μας, ὅπως ὁ κ. Μιχ. Ροδάς, δὲν μποροῦν νὰ μὴν ἐκφράσουν τὴν κατάπληξίν τους γιὰ τοὺς φτωχοὺς ἐκείνους λογοτέχνες, γιὰ τοὺς ἀληθινὰ «ἀποφασιστικὸς ἥρωες τῆς ἐλευθερίας» ποὺ μὲ τῆς ζωῆς τους τὸ αἷμα πλημμυρίσανε τὸ ἀξιοθαύμαστο πνευματικὸ τους ἔργο.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ.—'Α ν τ ῖ φ ω ν α, (ποιήματα), 1932.

Μερικά, καὶ πολλὰ ἴσως, ἀπὸ τὰ ποιήματα τῶν «'Αντίφωνων» τοῦ κ. Μαλακά-
ση, θὰ μπορούσαν νὰ τὰ γράφουν καὶ ἄλλοι καὶ νεώτεροί του. Κανείς ὅμως δὲν θὰ μπορούσε νὰ τὰ γράψῃ ὅλα... Αὕτη εἶναι ἡ διαφορὰ... Ἀρκεῖ ν' ἀνοίξῃ κανεὶς ὅποιανδήποτε σελίδα τοῦ βιβλίου, νὰ διαβάσῃ ὅποιονδήποτε στροφὴν, γιὰ ν' ἀναγνωρίσῃ τὸν ἴδιον ποιητὴν, τὸν ἓνα, τὸν κ. Μαλακάση. Ἀληθινὰ, πιστεύω, ὅτι, μέσα

στὸ ἔργο του ἡ τελευταία του συλλογὴ εἶναι ἡ πρὶ ἀντιπροσωπευτικὴ. Δὲν εἶναι βέβαια δυνατό νὰ παραδεχθῶμε γι' ἀνώτερος τοὺς «'Ασφοδέλους», τοὺς ὁποίους, ἂν δὲν γελιώμαστε, εἶχε σταματήσῃ ὁ ποιητὴς. 'Ὅχι. Τὰ «'Αντίφωνα» ἔχουν τώρα ἐτοιμὴν ὄχι μόνον τὴ γλῶσσα, σὴν ὅποιαν ἀνέκαθεν εἶχε στροφῇ, — τὴν ἀστικὴν μεσαιωνικὴν γλῶσσα, — (προσπάθεια, γιὰ τὴν ὅποιαν ἐμίλησε καὶ τελευταίως στὴ συνέντευξίν του μὲ τὸν κ. Μλασιᾶ, στὸ περιοδικὸ «'Εβδομάς»), ἀλλὰ καὶ τὴν πλαστικὴν τους μορφήν καμωμένην στὴν ἐντέλεια. Naί, πιστεύω, ὅτι, ξεκινώντας μὲ τὰ «Συντρίμματα» καὶ τὰ «Πεπωμένα», ὁ κ. Μαλακάσης ἤθελε νὰ φθάσῃ ἐδῶ. Αὐτὸς εἶναι. 'Ὅσοι παραδέχονται τὸ τελευταῖον τοῦ ἔργου γιὰ κατώτερον ἀπὸ τὰ προηγούμενα, σημαίνει ὅτι καὶ τὰ προηγούμενα καταδικάζουν καὶ τὸ σύνολο. Αὐτὸ πρέπει νὰ ἐννοηθῇ.

'Απὸ τ' «'Αντίφωνα» λείπει, ἐξ ἄλλου, κάτι. — Λείπει; — ἡ ὀρίμασις, ἔγινε πιστικώτερον καὶ δὲν φαίνεται πιά, καὶ δὲν χτυπᾷ κανεὶς; 'Ὅπωςδήποτε, λείπει ὁ ὑποκειμενισμός, ὁ ἀπότομος, ἀλλὰ πάντα ἀπροσδόκητος καὶ ἀσθενὴς ὑποκειμενισμός; τῶν προηγουμένων συλλογῶν. «Κ' ἐγώ», ἢ «'Ετοι κ' ἐγώ», ἢ «Μοιάζω κ' ἐγώ», — ἦταν ἄλλοτε συχνὰ οἱ ἀγαπημένες του στροφές, τὰ coups de la fin, στὰ παλαιὰ του. Τὴ μεγαλόπρεπη εἰκόνα ἀπὸ τὴ φύσιν ὑποκαθιστοῦσα βροντερὰ τὸ ἐ γ ὼ τοῦ ἀνθ' ὧπου. 'Υποθέτω, ἦταν μιὰ ἀπομίμηση τοῦ μηχανισμοῦ τῶν Stances τοῦ Μωρεᾶς, οἱ ὁποῖες μᾶς ἐπηρεάσαν ὅλους στὴ νεότητά μας. Δὲν ἔσταναν ὅμως στὰ ποιήματα τοῦ κ. Μαλακάση, κ' ἐφαινόταν μᾶλλον μιὰ τυπικὴ οἰκονομία, γιὰ νὰ κλείσῃ τὸ περίγραμμα τοῦ ποιήματος κάπως ὀριστικά. Στὰ «'Αντίφωνα» τίποτε παρόμοιο δὲν ὑπάρχει. 'Η ἀνάμειξις, ἡ ἀνταπόκρισις τοῦ ποιητοῦ μὲ τὸ περιβάλλον του δὲν ξεφριάζει, ἀλλ' εἶναι ἀνθρώπινη, μετριοπαθὴς, καὶ βαθειὰ λυρική. Εἶναι καὶ τὰ δύο. 'Ὁ οὐσιαστικὸς λυρισμός, ἡ περιπάθεια τοῦ τόνου, αἰῆσε καὶ ἐβάθυνε, καὶ ἐξ ἄλλου ὁ ἐγωκεντρισμός ἔγινε ἡπιώτερος, φιλοσοφικώτερος, ἀξιοπρεπέστερος, σωστός.

Μερικὲς φράσεις, μερικὲς διατυπώσεις, μερικὲς λέξεις τῆς καθαρηνουσιανῆς σοκάρον τοὺς παλαιούς θαυμαστὰς τοῦ κ. Μαλακάση. Ἄς μὴ βιάζονται! 'Ὁ κ. Μαλακάσης θέλει νὰ εἶναι αὐτὸς ποὺ εἶναι. Θέλει νὰ μείνουν αὐτὰ στὸ ἔργο του. Καὶ θὰ μείνουν. Θὰ σταθῶν. Ἀπὸ τὸ ἔργο του βγαίνει νῦν αἰσθητικὴ φυσικότης, — σὲ μιὰ καινούργια μορφή. 'Ὁ ποιητὴς ἤξερε νὰ στρώσῃ καὶ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ μέσα στὴν ὁμοιογένεια τοῦ συνόλου μὲ τρόπον ἀπολύτως ἰσορροπο. 'Ὁ κ. Βλαχογιάννης εἶπε κάποτε ὅτι τὸ ἔργο τῆς τέχνης, διὰ νὰ εἶναι ἄριστον, νομίζουμε πὺς βγαίνει ἀπὸ μέσα μας καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν καλλιτέχνη. Μὰ τὰ «'Αντίφωνα» αὐτὸ συμβαίνει. Εἶναι ἔργο, ὅπου οἱ προθέσεις ἔχουν ὀλοκληρωθῇ. Κ' ἐξ ἄλλου, εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ ποῦμε; τὸ ἔργο ἐνὸς μ α ῖ τ ο .

'Επανορθώσεις

Στὸ τελευταῖον μέρος τῆς ὁραίας μελέτης τῆς κ. Δαντρινοῦ μῆχαν πολλά τυπογραφικὰ λάθη. Ἐπανορθώνουμε ζητώντας συγγνώμην.

Φίλη Κα Μινώτου

'Ενα ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα τυπογραφικὰ λάθη τῆς μελέτης μου εἶναι — στὴ σελίδα 184, τεῦχος 32 — τὸ ἀκόλουθο. «'Επρωτίμην — τυπώνετε σεις — τὸ δεκατρισύλλαβο, ὅπως τὴν ἔγραψε ὁ Φλωρεντινὸς ποιητὴς...» Ἀλλὰ εἶναι ἀδύνατον αὐτὸ νὰ τῷ γραφῇ ἐγώ. Θὰ πηδήσατε κάποιαν ὁλόκληρη γραμμὴ. Καὶ ὁ περὶ ἀνίδεος τοῦ μέτρου ἔρει, πὺς ἡ Κόλασις τοῦ Dante γράφτηκε στὸν ἐντεκασύλλαβο. 'Υποθέτω — τὸ χειρόγραφο τῷχετε σεις, καὶ δὲν κράτησα ἀντίγραφο — πὺς; θάγραφα: «'Επρωτίμην τὸ δεκατρισύλλαβο καὶ ὄχι τὸ ἐνδεκασύλλαβο μέτρο, ὅπως τὴν ἔγραψε ὁ Φλωρεντινὸς ποιητὴς; κ. τ. λ. Ἐσκεπαστε παρακαλῶ τὰ πρᾶγματα στὸ ἐρχόμενο φύλλον.

Μὲ χαιρετισμούς
ΕΙΡΗΝΗ ΔΑΝΤΡΙΝΟΥ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

- 'Αγγελικῆς Χατζημυχάλη: «*Ελληνική λαϊκή τέχνη—Ρουμλοῦκι, Τρί-
κερι—'Ικαρία*».—Πολυτελέστατη ἔκδοσις «Πυρσοῦ».—'Αθήνα, 1931, δρχ. 200.
- Κώστα Καλαντζή: «*6 Συνομιλίες μου γύρω ἀπ' τὴν σύγχρονη πνευ-
ματικὴ ζωή*».—'Αθήναι, 1931, δρχ. 12
- Ζαχ. Παπαντωνίου: «*Τὰ θεῖα δῶρα*».—Ποιήματα, ἔκδ. «Δημητράκου»
'Αθήναι, 1931, δρχ. 40.
- Γ. Κορδάτου: «*Τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατο-
ρίας*».—'Εκδ. «Ράλλης», 1932, δρχ. 15.
- Δημ. Π. Πασχάλη: «*Οἱ ἱππῶται τῆς Μάλτας καὶ ἀπόκρυφοὶ ἐνέ-
ργειαι αὐτῶν περὶ καταλήψεως διαφόρων νήσων τοῦ Αἰγαίου κατὰ τὴν
διάρκειαν τῆς Ἑλλ. Ἐπαναστάσεως*».—'Αθήναι, 1932.
- Β. Κυριακοῦ—Μιτζωτάκη: «*Οἱ ἀδύναμοι*».—'Ιστορίες. Ἐκδοσις «Γκοβό-
στη», 'Αθήνα 1932, δρχ. 25.
- 'Αντρέα Καραντώνη: «*Ὁ ποιητὴς Γιώργος Σεφέρης*». — 'Αθήνα,
Τύπ. τῆς Ἑστίας, 1931, δρχ. 20.
- Ε. Π. Φωτιάδης: «*Ἀπὸ τὸν Ἀλκίφρονα*».—'Αθήνα, 1932. — ('Ανα-
τύπωση Ἡμερ. Μεγ. Ἑλλάδος).
- Λώρου Φανταζή: «*Δίχως κανένα τίτλο*».—Ποιητικὴ συλλογή, Ἐκδοσις
Ζερίγγα, 'Αθήνα, 1932, δρχ. 10.
- Μιχ. Α. Ροδά: «*Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Κώστα Κρυστάλλου*». —
'Εκδ. «Γραμμάτων» Ἀλεξάνδρειας, 'Αθήνα, 1931, δρχ. 25
- 'Αριστείδης Πρόκου: «*Πρῶτα ποιήματα*». — 'Αθήνα, 1932, δρχ. 30.
- 'Αδελφότητος Ζακυνθίων (Σικάγου): «*Πανηγ. λεύκωμα*». Σικάγο, 1932.
- Κώστα Πασαγιάνη: «*Ἑλληνικὰ ταξίδια*». — Τόμος Α',—τόμος Β'.
(Ἐφτάνησα).—'Εκδότης Σιδέρης, 'Αθήνα, 1931, δρχ. 20 καὶ 25.
- Valentino Piccoli: «*Dei nuovi Sepolcri*» — Carme alla memoria
di Italo Alessandro Mussolini, Milano, 1931
- M. Valsa: «*Le Théâtre crétois au XVIIe siècle*» — (Extrait de
l'«Acropole», Juillet—Sept. 1931).
- Κούλη Ἀλέπη: «*Ἑρμῆς περὶπατοῖ*».—'Αθήνα, 1931, δρχ. 25.
- Κώστα Καιροφύλα: «*Ἡ Ζάκυνθος ὅπως τὴν εἶδαν οἱ περιηγηταὶ
Α'. (1931), Β'. (1932)*». Ἀνατύπωση ἀπὸ τὸ «Ἡμερ. τῆς Μεγ. Ἑλλάδος» τῶν
ἐτῶν 1931 καὶ 1932).
- Θεόδ. Βρίκου: «*Ἑλληνικαὶ διάλεκτοι στὴν Νότιον Ἰταλία*». — ('Ανα-
τύπωση ἀπὸ τὴν «Ἰόνιο Ἀνθολογία» ('Ιαν. 1932).
- Γ. Κ. Σταμπολῆ: «*Συμφωνία τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου*».—Ποιητικὴ
συλλογή.—Ἐκδοσις «Μουσικῶν Χρονικῶν», 'Αθήνα 1932.
- Γερασ. Σπαταλά: «*Ὁμήρου Ὀδύσεια—Τεῦχος Α'. Ραφωδία Α'*». —
(Μετάφρασις). 'Αθήνα 1932, ἔκδοσις «Μουσικῶν Χρονικῶν».
- Γεωργ. Δέλιου: «*Νέοι κόσμοι*» (Comedie). — Θεσσαλονίκη 1932.
- 'Αγγ. Κασιγόνη: «*Τὸ αἶσθημα*». — «Ἐρευνα» Ἀλεξανδρείας, 1931.
- Α. Ι. Ζώντου: «*Γιάννης Τσακασιάνος—Ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ ποιη-
τής*».—'Αθήναι, 1932, δρχ. 25.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Στὴν «*Εβδομάδα*» 21 'Ιαν. μελεῖ ὁ ποιητὴς Μ. Τσιριμώκος.
- Στὸ «*Ρόδο*» (Ζακύνθου) ἄρθρο γιὰ τὰ ἀμφερώματα στὸν Ἀγ. Διονύσιο, ποὺ
πρόκειται νὰ ἐκπονηθοῦν ἀπὸ τὸ ΟΔΕΠΑ.

- Στὴν «*Ἀνατολή*» (Ζακύνθου) ἐν' ἄρθρο τοῦ νέου ποιητῆ Σπύρου Γκούσου
γιὰ τὸν σκοπὸ τῆς ποιήσεως.
- Στὸ «*Μεσολόγγιον*» (31 'Ιαν.): «*Ἡ συμβολὴ τοῦ Μεσολογγίου εἰς τὰ Ἑλ-
ληνικὰ Γράμματα*» πολὺ ἐνδιαφέρονσα μελέτη τῆς Ἀλδος Νύνιας Εὐαγγελάτου.
- Στὴν «*Κέρκυρα*» (Κερκύρας) 2 'Ιαν.: «*Ὁ Διον. Σολωμὸς ὡς ἀνθρωπιστὴς
καὶ λυρικός*», —διάλεξις ποὺ ἔδωκε ἐκεῖ ὁ κ. Φανῆς Μιχαλόπουλος.
- Ἡ ἐφημερίς «*Ἡμέρα*» ἄρχισε δημοσιεύοντας συνεντεύξεις τοῦ συντάκτου
τῆς κ. Κ. Καλλαντζῆ μὲ τις διανοούμενες ἐλληνίδες. —Στὸ φύλλο τῆς 24 'Ιανουαρ.
εἶναι ἡ συνέντευξις τῆς Κας Μαριέττας Μινώτου. Ἡ κ. Μινώτου ἔχει τὴ γνώμη
ὅτι ἡ λογοτεχνία μας εἶναι καθυστερημένη τοῦλάχιστον κατὰ 20 χρόνια καὶ ὅτι στὸ
διάστημα αὐτὸ οἱ παλιοὶ δὲν ἔδειξαν καμμιά διαφορὰ. Δὲν κινήθηκαν σχεδὸν κα-
θόλου. Σοφὴ καμμιά δὲν ἐδημιουργήθηκε, ἐχτὸς κείνης τοῦ Καβάφη, ποὺ εἶναι
καὶ λανθάνουσα. —Ἡ μεγάλη ἀνασιτάτωση ποὺ συντελεῖται μὲ τάσεις γοργῆς ἀνατρο-
πῆς τῶν πάντων δὲ συγκίνησε κανέναν (βγάζοντας βέβαια τὸν πεζογράφο Μυριβήλη).
—Καὶ τελειώνει λέγοντας πὼς θάπρεπε νὰ ἐρχόμαστε οὐ συνρότερη ἐπικοινωνία
καὶ ἀμεσώτερη μὲ τοὺς ξένους διανοούμενους, ποὺ θάπρεπε νὰ προσκαλοῦνται
γιὰ διαλέξεις—ἀπαράλλακτα ὅπως προσκαλοῦνται ἄλλοι καλλιτέχνες—γιὰ τὰ πιὸ
ἐνδιαφέροντα θέματα ποὺ ἀπασχολοῦν σήμερα τὴ σκέψη.
- Στὰ «*Ἀθηναϊκὰ Νέα*» (3 'Ιανουαρ.): «*Νέος Σολωμὸς*». —'Εν βιβλίον ποὺ
συκοφαντεῖ καὶ παρεξηγεῖ τὸν Ἑθνικὸν Ποιητὴν τοῦ κ. Κώστα Καιροφύλα. —Στὶς
17 'Ιανουαρ. ὁ κ. Καιροφύλας ἀντιπαντᾷ στὸν κ. Μιχαλόπουλο.
- Στὴν «*Εργασία*» (6 Φεβρ.): «*Ἡ σημερινὴ λογοτεχνία μας καὶ ἡ ἐξέ-
λιξις τῆς ἐν τῷ μέλλοντι*» τοῦ κ. Νικ. Ποριώτη. —Ἄρθρο σημαντικώτατο. Πέ-
ρουμε ὅνὸ περικοπές: «*Ἐτοί μᾶς κάνουνε κ' οἱ ἀνίδεοι βιβλιοκάπηλοι τὸν κριτικὸ
καὶ δὲ βρίσκει ἐκδότη, παρὰ ὑποχρεώνεται νὰ τυπώη μ' ἔξοδά του τὰ ἡρωϊκά,
ὄνομα καὶ πρᾶμα, οὐ ρυθμὸ καὶ νόημα ἔργα του, ὁ πρῶτος σήμερα καὶ μὲς στοὺς
ζωητανοὺς ζωντανὸς πεζογράφος μας, ὁ Βλαχογιάννης. Ἐτοί βάζουνε οἱ μαρσανοὶ
κριτικοὶ μας στὴν ἀράδα, μαζί μὲ τοὺς ἀδέξιους στιχοπλόκους τῆς ἀράδας, τὴ θεό-
μορφη λύρα τοῦ Μαλακάση. «... Γι' αὐτὸ ἴσως καὶ προχτές, στὴν ὑποδοχὴ τοῦ
νέου Ἀκαδημαϊκοῦ, ἐνὸς θέματος εἶτανε τὸ ἑλληνικὸ μυθιστόρημα κατὰ τὰ τελευταῖα
100 ἔτη» κανεὶς δὲν ἔγινε λόγος γιὰ τὴν τέχνη τοῦ Ψυχάρη, ἃν καὶ εἶναι τυπωμένο
ἀπὸ τὰ 1797 «Τὸνεῖρο τοῦ Γιαννίρη», τὸ πρῶτον λογοτέχνημα αὐτοῦ νέου μας πεζο-
λόγου, τὸ πρῶτον ἀληθινὸ μυθιστόρημα τῆς νέας ἐλληνικῆς ψυχῆς...»*
- Στὴ «*Νέα Ἑστία*» (1 'Ιανουαρ.) μετάφρασις τοῦ «*Κόρακα*» τοῦ Edgard
Roe ἀπὸ τὸν Μαρίνο Σιγοῦρο. Τὴν 1 Μαρτ. μετάφρασις τῆς «*Νύμφης τῆς Κορὴ-
θου*» τοῦ Γκαίτε ἀπὸ τὸν Μαρ. Σιγοῦρο, νέα ωραϊότατα ποιήματα τοῦ Τέλλου Ἄγρα.
- Στὸν «*Νεολόγο*» Πατρῶν 6 'Ιανουαρ.: «*Ὁ κεφαλὴν σατυρικός Ἀνδρέας
Λασκαράτος καὶ τὸ ἔργον του*», διάλεξις τοῦ κ. Χαρ. Κακούρη στὴν Πάτρα. —
Στὶς 11 'Ιαν. 1932.: «*Ἰούλιος Τυπάλδος ὁ αἰθεροπλάνητος*», τοῦ Θάνου Τσου-
καλά, ποὺ εἶναι σχεδὸν ἀνατύπωση ἀπὸ τὴ μελέτη τοῦ Μαρ. Σιγοῦρου γιὰ τὸν Τυ-
πάλδο. — Στὶς 10 Φεβρ.: «*Ὁ λοξοὺς τοῦ στίχου Μιχαὴλ Ἀβλιχος*».
- Στὴν «*Ἑστία*» ἐξακολουθοῦν τὰ πολὺ ἐνδιαφέροντα ἱστορικὰ σημειώματα
τοῦ κ. Γατόπουλου: «*Ἀναφορὰ πρὸς Κυβερνήτην*», «*Ἐπὶ ἡρώεσιν τὴν Πόλιν*!», «*Ἡ
θυσία τοῦ βιβλίου*», «*Πρὸς τὸν Ἑλβετία*», «*Ρωξάνη Στούρντζα*», «*Βίαιος καὶ
Ἀγνοιστίνος Καποδίστριας*», «*Ὁ πληρεξούσιος Καποδίστριας*».
- Στὴν ἴδια ἐφημερίδα ἐνὰ ἐνδιαφέρον ἄρθρον τοῦ Σκίπη «*Ἐπιστοφὴ εἰς τὸν
Γκαίτε*» (5 'Ιανουαρ.). — «*Ἡ μυσθηριώδης Κολώννα τοῦ Καμπούρογλου*». Ὁ
κ. Σκίπης κρίνει ἐπίσης εὐνοϊκώτατα τὴ συλλογὴ τῆς Ἡβῆς Μελοσάνδης.
- Στὴν «*Καθημερινή*» ('Ιανουάριος): «*Ὅταν αἱ λέξεις χάνουν τὴν σημασίαν*

των... Καὶ πάλιν περὶ Σολωμοῦ τοῦ κ. Φ. Μιχαλόπουλου, πού εἶναι ἀπάντηση στοῦ ἄρθρου τοῦ κ. Καιροφύλα στὰ Ἀθηναϊκά Νέα.

— Στὴν «Πρωτὰ» πολὺ ἐνδιαφέροντες ἐπιφυλλίδες τοῦ κ. Γ. Βλαχογιάννη. Σημειώνουμε: «Πομπή καὶ Γάμος» γιὰ τὴν ποιητὴ τῆς διαπόμενης μ' ἐνδιαφέροντες πληροφορίες γιὰ τὴ σχετικὴ ποιητὴ στὴν Ἑφτάνησο.

— Στὸ «Ἐλ. Βῆμα» (1 Ἰαν.): «Ὁ πρὸ τῆς δημοκρατίας σταθμὸς» πολὺ ἐνδιαφέρον ἄρθρον τοῦ κ. Ν. Ἀποστολοπούλου.

— Λαβαίνουμε ἀγγελία προσεχοῦς ἐκδόσεως νέου περιοδικοῦ μὲ τὸν τίτλο: «Δελτίο κριτικῆς, μηνιαία ἐκδοσις ἐλέγχου» ἀπὸ τοὺς κ. Κ. Λάφρη, Α. Φανταζή.

— Στὸ «Mondo classico» (Δεκέμβρ.) κριτικὴ γιὰ τὴν Ἰταλικὴ μετάφραση, κ' ἀνάλυση τῶν γυναικῶν τῆς Θράκης τοῦ Σοφοκλέους ἀπὸ τὸν Gennaro Perrotta. — Ἐπίσης μιὰ πολὺ σπουδαία μελέτη «Manilio poeta Augusteo — appunti sulla divinazione di Augusto».

— Στὴν «Ἑπτανησιακὴν Ἠχώ» (10 Φεβρ.) ἀναδημοσιεύεται τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Ζώντου στὴν «Καθημερινή» (28 Ἰαν.) σχετικὸ μὲ τὴν τελευταία πολεμικὴ Καιροφύλα—Μιχαλόπουλου γύρω στὸ Σολωμό.

— Στὴν «Ἐλευθερία» (Κερκύρας) (5 Ἰαν.) ἄρθρον ἐναντίον τῆς σκέψεως τῆς στέγασης Δημοτικῶν Ὑπηρεσιῶν στὸ μέγαρον τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας ὅπου ἡ Ἰόνιος Βιβλιοθήκη. — Εὐτυχῶς πού ἡ ἐπέμβαση τοῦ κ. Παπανδρέου ἀπεσόβησε μιὰ τέτοια ἐκδοσις. — Στὴν ἴδια ἐφημερίδα (13 Ἰαν.) ἄρθρον τοῦ Λεωντίνου τῆς Βιβλιοθήκης κ. Σολδάτου: «Κέντρον πνευματικὸν ὑπερλάμπρου δόξης» — μιὰ σύντομη ἱστορία τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς βιβλιοθήκης τῆς Κερκύρας.

— Ὁ «Κῆρυξ» (Σικάγου) στὸ πρωτοχρονιάτικο τεύχος ἀναδημοσιεύει τὸ παλιὸ ἄρθρον τῆς Κας Μαρ. Μινώτου: «Χριστούγεννα στὴ Ρώμη. — Ἐπίσκεψη στὸν Πάπα».

— Μὴ ἐνδιαφέρον παρακολουθοῦμεν στὴν «Πολιτεία» τίς φιλολογικὰς ἀνταποκρίσεις ἀπὸ τὸ Παρίσι τοῦ Ἀρίστου Καμπάνη. Εἰς τὸ φύλλον τῆς 3ης Ἰανουαρίου διμυλεῖ διὰ τὴν κυκλοφορίαν στὸ Παρίσι γιὰ τὸν ὑπόγειο σιδηρόδρομο, γιὰ τὸν ὁποῖο γράφει τὰ ἑξῆς: «Διὰ τὰς μεγάλας ἀποστάσεις χρειάζεται ν' ἀλλάξῃς ἀλλεπάλληλα τραίνα ὑπὸ τὴν γῆν καὶ ἀπαξ ἐγὼ λαβὼν πείραν αὐτῆς τῆς μεθόδου κυκλοφορίας, τὴν παραμέρισα ὀριστικῶς. Διὰ τοὺς νευρικούς, ἰσχύει ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶπεν ὁ ἄλλοτε γενικῶς Πρόξενος ἐδῶ, ὁ γνωστὸς λόγιος Μαρῖνος Σιγοῦρος: «Δὲν μοῦ ἀρέσκει προγεύσεις θανάτου. Ἀφοῦ πρόκειται νὰ διέλθω μίαν αἰωνιότητα εἰς τὴν χώραν τοῦ Πλούτωνος καὶ τῆς Περσεφόνης, διατὶ νὰ μὴ χαρῶ κατὰ τὴν βραχείαν αὐτὴν παρὲνθεσιν ζωὴς τὸν ἀέρα τοῦ ἐπάνω κόσμου;»

— Ἡ «Ἀδελφότης Ζακυνθίων» τοῦ Σικάγου στὸ χορὸ πού ἔδωσε μοίρασε ἐν' ὁμορφωμένῳ λεύκωμῳ, στὸ ὁποῖο ὁ Γραμματεὺς τῆς ἑνώσεως, πού ἐπιμελήθηκε τὴν ὕλην, κ. Χρηστος Ἀκτύπης μάζεψε τὰ πιὸ καλογραμμένα κομμάτια γιὰ τοὺς μεγάλους Ζακυνθινούς, Φώσκολο, Κάλβο, Στ. Μαρτζώκη, Καντῶνη, Γουζέλη, Μάργαρη, Ἀνδ. Μαρτζώκη, Τσακασιάνο, Τερτσέτη, Μαρῖνο Σιγοῦρο, μαζὶ μὲ μερικὰ τῶν ποιήματα. Οἱ περισσότερες μελέτες καὶ εἰκόνες ἀναδημοσιεύονται ἀπὸ τὸ «Φωσκολιανὸ Λεύκωμα» καὶ τὴν «Ἰόνιον Ἀνθολογία». — Στὸν κ. Ἀκτύπην συγχαρητήρια.

— Στὴν «Ἑσπερινή» (6 καὶ 7 Μαρτίου) μακρὰ συνέντευξις μὲ τὴν Κας Μαρ. Μινώτου.

— Στὴν «Ἑργασία» ὁ κ. Σκίπης μάζεψε τίς γνώμες γιὰ τὴ συλλογὴ τῆς Μελισσάνθης τῶν κ. Σιγοῦρου, Μιχ. Ἀργυροπούλου κ. τ. λ. — Γράφει σχετικῶς καὶ ὁ Μαλακάσης.

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Ἡ πρώτη

Ἀγγλικὴ Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρεία ΠΥΡΟΣ

Ἐργαζομένη ἀπὸ τοῦ 1720 μὲ Κεφάλαια ἰδικὰ τῆς

Λίρας 18.000.000.

Πράκτωρ ἐν Ζακύνθῳ Δ. Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δρχ. 1.205.000.000.—
Καταθέσεις (τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1931) » 7.709.000.000.—

Κεντρικὸν Κατάστημα ἐν Ἀθήναις
Ὑποκαταστήματα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα
Πρακτορεῖον ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ: 51 Maiden Lane
Γραφεῖον ἐν Σικάγῳ: 38 S. Clark Street
Ἀνταποκριταὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὅρους. Δέχεται δὲ καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου) εἰς δραχμας καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY NEW YORK, 51 MAIDEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.

Κεφάλαια ὁλοσχερῶς καταβεβλημένα \$ 1.500.000.—

ΤΑ ΛΕΥΚΑ ΔΟΝΤΙΑ ΕΙΝΑΙ ΕΥΤΥΧΙΑ

Τὰ κίτρινα, σκισμένα καὶ χαλασμένα δόντια δὲν συμβάλλουν εἰς τὴν ὑγίαν, ἀλλὰ οὐτε καὶ εἰς τὴν εὐτυχίαν.

Ἡ αἰτία αὐτῆς τῆς καταστάσεως ὀφείλεται εἰς τὰ ἐντὸς τοῦ στόματος μικρόβια. Ἡ Κολυνὸς ταχέως ἐξολοθρεύει αὐτὰ.

Μεταχειρισθῆτε πρωὶ καὶ βράδυ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τὴν Κολυνὸς θέτοντες ἓνα ἑκατοστόμετρον ἐπὶ ξηρᾶς ψήκτρας καὶ παρατηρήσατε τότε τὰ δόντια σας· θὰ εἶναι κατὰ τρεῖς ἀποχρώσεις λευκότερα.

Ὁ ἀντισηπτικὸς ἀφρός καταστρέφει τὰ μικρόβια ἐξουδετερώνει τὰ ὀξέα καὶ ἐπαναφέρει τὰ δόντια σας εἰς τὴν φυσικὴν τῶν λευκότητα, χωρὶς νὰ τὰ βλάψῃ.

ΑΝΤΙΣΗΠΤΙΚΗΝ ΟΔΟΝΤΟΚΡΕΜΑΝ

ΚΟΛΥΝΟΣ

ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ:

ΜΩΡΙΣ ΦΑΡΑΤΖΗ, ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 4 - ΑΘΗΝΑΙ

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ

ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ἐπὶ πλέον τῶν καταθεσέων μου, ἔχω τὸν τόκον μου 4 ο), ἔχω τὰ χρήματά μου ὅποτε τὰ χρειασθῶ, κ' ἔχω ἐπὶ πλέον μίαν

ΔΩΡΕΑΝ

ἀσφάλειαν δι' ἀρρώστειες καὶ ἀτυχήματα τῆς ζωῆς, Οὕτω ἂν ἀρρωστήσω παίρνω τὸν τόκον μου καὶ ἐπὶ πλέον ἡμερησίαν ἀποζημίωσιν.

ΔΩΡΕΑΝ

Ἄν ἀποθάνω ἡ οἰκογένειά μου θὰ εἰσπράξῃ καὶ τὴν κατάθεσίν μου καὶ τὴν ἀποζημίωσιν.

